

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om dödförklaring och om ändring av 6 § lagen om beräkning av laga tid

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagstiftningen om dödförklaring revideras. Det föreslås att lagen om dödförklaring av år 1901 upphävs och ersätts av en ny lag med samma namn.

Bestämmelserna om förutsättningarna för dödförklaring skall göras tidsenliga. Det skall bli möjligt att ansöka om dödförklaring av en försvunnen person omedelbart efter försvinnandet i fler situationer än i nuläget. Också i de fall då ansökan om dödförklaring kan göras först efter en väntetid, skall väntetiderna bli väsentligt kortare än för närvarande. I fråga om dödförklaring på initiativ av en folkbokföringsmyndighet som görs i syfte att uppdatera uppgifterna i befolkningsdatasystemet, skall den tillämpade åldersgränsen höjas från 90 till 100 år.

Enligt förslaget skall en enskild persons ansökan om dödförklaring av en försvunnen behandlas av tingsrätten, alldeles som för närvarande. Däremot föreslås att behandlingen av sådana ärenden där dödförklaring sker i syfte att uppdatera befolkningsdatasystemet överförs från tingsrätterna till magistraterna.

Det föreslås även att förfarandet i dödför-

klaringsärenden revideras. I ärenden som behandlas av tingsrätterna skall kungörelseförfarandet göras effektivare. Vid behandlingen av sådana ärenden där dödförklaring sker i syfte att uppdatera befolkningsdatasystemet är målet att bättre säkerställa rättsskyddet för de personer dödförklaringen gäller. Därför skall i lagen ingå bestämmelser om utredningsskyldighet och delgivningsskyldighet för magistraterna.

I lagförslaget ingår också bestämmelser om finska myndigheters internationella behörighet i ärenden som gäller dödförklaring, om tillämplig lag och om erkännande av beslut om dödförklaring som har meddelats i en främmande stat. De finska myndigheternas internationella behörighet skall utökas till att utöver finska medborgare också omfatta sådana personer, vars sista kända boningsort eller hemvist fanns i Finland.

I propositionen ingår en teknisk justering i lagen om beräkning av laga tid.

Lagarna avses träda i kraft ungefär tre månader efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning.....	4
2. Nuläget.....	4
2.1. Lagstiftning och praxis.....	4
Förutsättningar för dödförklaring.....	4
Förfarandet	4
Rättsverkningarna av dödförklaring.....	5
Det internationellt privaträttsliga läget.....	6
Tillämpningen av förfarandet	6
2.2. Lagstiftningen i utlandet	6
Sverige	6
Gällande lagstiftning	6
Förslag till ändringar	7
Danmark.....	7
Norge.....	8
Tyskland	8
2.3. Bedömning av nuläget	9
Allmänt	9
Förutsättningar för dödförklaring.....	10
Myndigheter som behandlar ärenden om dödförklaring	11
Förfarandet	11
Det internationellt privaträttsliga läget.....	11
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	12
3.1. Allmänt	12
3.2. Förutsättningarna för dödförklaring.....	12
3.3. Myndigheter som handlägger ärenden om dödförklaring.....	12
3.4. Förfarandet	13
3.5. Rättsverkningarna av dödförklaring.....	14
3.6. Bestämmelser som hör till området för internationell privaträtt	14
4. Propositionens verkningar	15
4.1. Ekonomiska verkningar samt verkningar i fråga om organisation och personal	15
4.2. Verkningar för medborgarna.....	15
5. Beredningen av propositionen	16
DETALJMOTIVERING.....	17
1. Lagförslagen.....	17
1.1. Lag om dödförklaring	17
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	17

2 kap.	Dödförklaring genom beslut av domstol	18
3 kap.	Dödförklaring genom beslut av magistrat	22
4 kap.	Återbäring av egendom.....	26
5 kap.	Bestämmelser som hör till området för den internationella privaträt- ten.....	30
6 kap.	Särskilda bestämmelser	32
1.2.	Lag om ändring av 6 § i lagen om beräkning av laga tid	33
2.	Närmare bestämmelser	34
3.	Ikraftträdande.....	34
4.	Lagstiftningsordning	34
LAGFÖRSLAGEN.....		35
	om dödförklaring.....	35
	om ändring av 6 § lagen om beräkning av laga tid.....	41
BILAGA.....		42
PARALLELLTEXTER.....		42
	om ändring av 6 § lagen om beräkning av laga tid.....	42
BILAGA.....		43
FÖRORDNINGSGRANSUTKAST		43
	om ändring av befolkningsdataförordningen	43

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Med dödförklaring avses en domstols beslut om att en försvunnen person skall anses vara död. Avsikten med dödförklaring är att avlägsna den rättsliga osäkerhet som orsakas av att en person är försvunnen, i sådana situationer då det är motiverat att anta att den försvunne är död. Som en följd av dödförklaringen upphör behovet att ordna intressebevakning för den försvunne och dennes egendom övergår till hans rättsinnehavare på samma sätt som vid ett dödsfall. Dödförklaring gör det också möjligt att t.ex. en försvunnen persons make eller en person som har ingått ett registrerat partnerskap med den försvunne kan ingå ett nytt äktenskap eller registrerat partnerskap. Utöver de person- och arvsrättsliga målsättningarna är en avsikt med dödförklaring att göra det lättare att hålla uppgifterna i befolkningsdatasystemet tidsenliga.

2. Nuläget

2.1. Lagstiftning och praxis

Förutsättningar för dödförklaring

I lagen om dödförklaring (15/1901) finns bestämmelser om de förutsättningar under vilka en försvunnen person kan förklaras död. Enligt lagen är en allmän förutsättning för att förklara någon död, att personen har varit försvunnen en längre tid utan att låta höra av sig eller att han eller hon uppenbarligen har omkommit och förintats i en eldsvåda eller i någon annan olycka, som förorsakat omedelbar livsfara.

En försvunnen person kan dödförklaras när minst tio år har förflutit efter det kalenderår då han eller hon veterligen senast varit vid liv. Om den försvunne skulle vara över 75 år, är väntetiden dock endast fem år. Om den försvunne däremot är minderårig, räknas väntetiden från slutet av det år då han eller hon hade blivit myndig. Om den saknade har

försvunnit under krig eller väpnat uppror eller varit ombord på ett fartyg som förlist eller som inte har hörts av på minst två år, eller annars har befunnit sig i livsfara, är väntetiden tre år.

En person som har förintats genom en olycka kan enligt lagen dödförklaras genast när tillräcklig utredning har erhållits om olyckan och om att kroppen har förintats. Personer som har förintats genom olyckor har inom rättspraxis dödförklarats genast efter olyckan även då det inte varit fråga om brand eller någon annan sådan olycka där olycksoffret kropp omedelbart förintas. Försvunna personer har förklarats döda utan väntetid t.ex. om de har varit ombord på ett fartyg till sjöss som plötsligt har förlist eller kantrat under sådana förhållanden att man har kunnat utesluta att de blivit räddade. Å andra sidan har inom rättspraxis i ett fall en ansökan om dödförklaring avslagits som förhastad då den lämnats in genast efter att en person försvann. Ansökan grundade sig på att den försvunne hade setts hoppa i sjön från ett fartyg och inte hade hittats vid eftersökningarna.

Förfarandet

Ett ärende om dödförklaring behandlas av tingsrätten som ansökningsärende. I lagen ingår närmare bestämmelser om vid vilken tingsrätt ärendet skall anhängiggöras. Dödförklaring kan sökas av den försvunna personens make, närmaste släkting eller någon annan person vars rätt kan vara beroende av dödförklaringen. Därtill kan allmänna åklagaren på förordnande av länsstyrelsen göra en ansökan.

Men anledning av ansökan skall tingsrätten höra den försvunna personens make och närmaste släkting, om de befinner sig i Finland. Därtill skall tingsrätten höra den försvunnes eventuella intressebevakare och allmänna åklagaren.

Om det har visats att förutsättningarna för dödförklaring sannolikt föreligger, skall

tingsrätten genom allmän kungörelse kalla den försvunne att anmäla sig hos rätten senast före klockan tolv den utsatta dagen. Tidsfristen får i allmänhet löpa ut tidigast sex månader efter att beslut om kungörelse fattats. Den utsatta dagen i en kungörelse som gäller en person som har förintats genom en olycka får dock inte infalla tidigare än tre månader sedan beslutet har fattats. I kungörelsen skall också alla som kan lämna uppgifter om huruvida den försvunne lever eller är död uppmanas att lämna upplysning om detta till rätten. Kungörelsen skall läggas till påseende på tingsrättens anslagstavla och publiceras tre gånger i den officiella tidningen. Tingsrätten kan också publicera kungörelsen i en dagstidning.

Om kallelsen är resultatlös och de övriga förutsättningarna föreligger, skall den försvunne genom tingsrättens beslut förklaras död. I beslutet fastställs en tidpunkt vid vilken han anses ha dött. Som dödsdag anses i allmänhet den dag, då den försvunne tidigast hade kunnat förklaras död. Dödstidpunkten för en person som har förintats genom en olycka skall dock enligt huvudregeln vara olycksdagen. Tingsrätten skall kungöra sitt beslut i den officiella tidningen.

Vad gäller försvunna personer som är äldre än 90 år finns i lagen bestämmelser om ett förenklat dödförklaringsförfarande. Det viktigaste målet för detta förfarande är att hålla befolkningsdatasystemet aktuellt. Magistraterna skall årligen tillstålla allmänna åklagaren en förteckning över sådana finska medborgare som upptas i befolkningsdatasystemet från vilkas födelse det vid utgången av föregående kalenderår har förflutit minst 90 år och om vilkas existens magistraten inte har fått några uppgifter under de senaste fem åren. Enligt lagen skall allmänna åklagaren inhämta till buds stående utredning om huruvida förutsättningar för dödförklaring föreligger. Om detta är fallet, skall allmänna åklagaren anhängiggöra ärendet vid tingsrätten. Tingsrätten skall pröva om någon behöver höras i saken. Kungörelse som görs på ansökan av allmänna åklagaren publiceras inte i den officiella tidningen, om inte tingsrätten bestämmer annorlunda.

I praktiken går det senast relaterade förfarandet till på följande sätt. Vid befolknings-

registercentralen görs årligen upp en förteckning över sådana 90 år fyllda finska medborgare, som inte har någon hemkommun i Finland. På grundval av de uppgifter som ges av pensionsanstalterna gallras de personer ut, vilkas pension betalas till utlandet. Efter detta sänds förteckningen till magistraten, som sedan i samråd med församlingarna kontrollerar om det i befolkningsböckerna finns uppgifter om personerna i fråga varit vid liv under de senaste fem åren. Magistraterna avlägsnar de personer från förteckningen för vilka det finns uppgifter om att de lever och sänder förteckningen till allmänna åklagaren. I praktiken utreder allmänna åklagaren inte saken vidare, utan anhängiggör ärendet om dödförklaring vid tingsrätten på basis av de utredningar befolkningsregistercentralen och magistraten har gjort. Tingsrätterna ordnar i allmänhet inte med hörande och publicerar inte heller någon kungörelse i den officiella tidningen.

Rättsverkningarna av dödförklaring

När en person förklaras död, upplöses samtidigt hans eller hennes äktenskap eller registrerade partnerskap. Även om det senare framgår att den dödförklarade lever, förblir äktenskapet eller det registrerade partnerskapet upplöst.

En dödförklaring ändrar inte i övrigt omedelbart den dödförklarades rättsförhållanden, utan skapar endast ett juridiskt antagande om att personen i fråga är död och att dödsfallet har inträffat vid den tidpunkt beslutet anger. De rättsföljder som anknyter till en persons död anses retroaktivt ha börjat vid den tidpunkt som anges i beslutet. När t.ex. en dödförklarad persons kvarlåtenskap delas bestäms vilka som skall anses vara arvingar enligt den tidpunkt som fastställts i beslutet. Tiden för bouppteckningen räknas dock från den dag beslutet gavs.

Det antagande som skapas genom beslut om dödförklaring kan upphävas, om det bevisas att den dödförklarade lever eller att han eller hon har dött vid en annan tidpunkt än den som fastställs i beslutet. Om en person som har förklarats död lever, behöver beslutet inte återbrytas för att han eller hon skall få åtnjuta sina rättigheter (HD 1933 I 14). Be-

slutet behöver inte heller återbrytas, om den som förklarats död senare befinns ha dött vid en annan tidpunkt än den som anges i beslutet (HD 1959 II 6).

Om den dödförklarade i själva verket lever, skall hans eller hennes egendom återbäras, om någon med anledning av dödförklaringen har tagit den i besittning. En förutsättning för detta är dock att den dödförklarade kräver det inom natt och år efter att ha fått kännedom om dödförklaringen. Den dödförklarade behöver inte väcka talan för att behålla sin rätt, utan ett privat framfört yrkande räcker (HD 1953 II 156).

Om den dödförklarade befinns ha dött vid en annan tidpunkt än den som fastställs i dödförklaringsbeslutet och om han eller hon vid sin död efterlämnade någon annan arvinge än den som har tagit egendomen i besittning, skall egendomen återbäras till den rätte arvingen. Förutsättningen för detta är dock att den rätte arvingen yrkar det inom natt och år efter att ha fått kännedom om att dödsfallet inträffat vid en annan tidpunkt än den som anges i beslutet.

Om den dödförklarades egendom har överlåtit vidare eller pantsatts, är innehavaren inte skyldig att återbära den, om denne har fått den i sin besittning i god tro. Den dödförklarade eller den rätte arvingen kan då yrka ersättning av den som överlåtit eller pantsatt egendomen.

Om egendomen i ovan nämnda situation skall återbäras, skall den som har haft den i sin besittning också betala sådan ränta eller inkomst som härrör från egendomen. Om han var i god tro, behöver han endast betala ränta eller utkomst från den dag då han fått veta att den dödförklarade lever eller att denne har dött vid en annan tidpunkt än den som anges i beslutet.

Den som har besuttit egendomen har rätt till ersättning för de nödvändiga och nyttiga kostnader han har haft för egendomen.

Det internationellt privaträttsliga läget

Enligt lagen om dödförklaring kan endast en finsk medborgare förklaras död. Finska domstolars behörighet omfattar alltså inte att dödförklara medborgare i främmande stater eller personer som saknar medborgarskap,

även om en person innan han försvann hade varit fast bosatt här. Å andra sidan kan en person som varit fast bosatt i en främmande stat, men behållit sitt finska medborgarskap dödförklaras i Finland.

Lagen innehåller inga bestämmelser om erkännande av dödförklaringsbeslut som givits i en främmande stat.

Tillämpningen av förfarandet

På ansökan av privatpersoner har under åren 1997—2003 i medeltal 15 personer årligen förklarats döda.

På ansökan av åklagare har under de senaste åren ca 2000—2300 personer årligen förklarats döda. På det sätt som beskrevs ovan förklaras på ansökan av åklagare endast sådana personer döda, som inte har hemort i Finland. Dessa är i allmänhet sådana finska medborgare som varaktigt har flyttat utomlands och om vilkas död de finska folkbokföringsmyndigheterna inte har fått kännedom.

2.2. Lagstiftningen i utlandet

Sverige

Gällande lagstiftning

I Sverige finns bestämmelserna om dödförklaring i 25 kap. ärvdabalken.

Ansökan om att förklara en försvunnen person död kan sökas tio år efter det han veterligen senast var vid liv. Om den försvunne skulle vara över 75 år gammal, är väntetiden emellertid endast fem år. Om man kan anta att den försvunne senast han veterligen var vid liv befann sig i livsfara, är väntetiden tre år. Om det är utrett att han befann sig i livsfara är väntetiden ett år.

Ärenden som gäller dödförklaring behandlas som ansökningsärende i tingsrätten. Ansökan kan göras av den försvunna personens make, arvinge och någon annan vars rätt kan bero av dödförklaringen. Över ansökan skall rätten höra den försvunnes make och närmaste släktingar, som vistas i landet samt andra personer som kan antas senast ha haft uppgifter om den försvunne. Dessutom skall tingsrätten höra skatte- och polismyndigheterna på den försvunnes sista hemort.

Om alla förutsättningar för dödförklaring är uppfyllda och det inte har utretts att den försvunne har dött, skall rätten genom offentlig kungörelse kalla personen att senast en viss dag anmäla sig hos rätten. Om kallelsen inte ger resultat, dödförklaras den försvunne. I beslutet skall anges vilken dag som skall antas vara dödsdag.

Om den dödförklarade trots allt lever, skall de som på grund av dödförklaringen tillträtt hans egendom återbära den. Skyldigheten gäller också den situation, då den dödförklarade befinns ha dött vid en annan tidpunkt än den som fastställts i dödförklaringsbeslutet, om någon annan därigenom har rätt till arvet. Om egendomen har överlåtits vidare, är också mottagaren av överlåtelsen skyldig att återbära egendomen, om han inte var i god tro när han fick egendomen. Ingen tidsfrist har fastställts för när återkrav skall framställas.

Lagen har inga bestämmelser om svenska domstolars internationella behörighet i dödförklaringsärenden. I rättslitteraturen har man ansett att en svensk domstol är behörig att behandla en ansökan om dödförklaring av en svensk medborgare, även om den försvunne inte hade hemvist i Sverige. Det har även ansetts att svenska domstolar också är behöriga att behandla ansökan om att dödförklara en medborgare i en främmande stat, om den försvunne vid försvinnandet hade hemvist i Sverige eller om en dödförklaring annars är nödvändig t.ex. för att den försvunne har efterlämnat egendom i Sverige.

Förslag till ändringar

I det utredningsarbete som gjorts inför revisionen av ärvdabalken har föreslagits att bestämmelserna om dödförklaring revideras (Makes arvsrätt, dödsboförvaltare och dödförklaring, SOU 1998:110). I det följande relateras huvudpunkterna i förslaget.

Enligt förslaget skall förutsättningarna för dödförklaring ändras. En försvunnen person skall kunna förklaras död omedelbart, om det har blivit utrett att han är död, men det inte har gått att konstatera dödsfallet medicinskt. Om den försvunne, med hänsyn till omständigheterna kring försvinnandet och andra kända fakta med stor sannolikhet är död,

skall dödförklaringen kunna tas upp till behandling ett år efter försvinnandet. I övriga fall skall väntetiden vara fem år.

Enligt förslaget skall behandlingen av ärenden som gäller dödförklaring överföras från tingsrätterna på folkbokföringsmyndigheterna. Myndigheten får också ta saken till behandling på eget initiativ. Hörandet skall ske enligt prövning. Kungörelse behöver inte publiceras i de fall det har blivit utrett att den försvunne personen är död.

Förslaget har hittills inte lett till vidare beredning.

Danmark

I Danmark finns bestämmelserna om dödförklaring i en lag av år 1946 (lov om borteblevne).

Enligt lagen är det möjligt att efter kungörelse genom dom fastställa att en försvunnen person skall anses vara död. Offentlig kungörelse kan sökas tio år efter att den försvunne veterligen senast varit vid liv. Om den försvunne då befann sig i livsfara, eller om det med sannolikhet som gränsar till visshet kan anses att han är död, är väntetiden endast ett år. Bestämmelserna om dödförklaring kan enligt praxis inte tillämpas, om det är säkert att den försvunne är död. I sådana fall kan en domstol omedelbart fastställa att den försvunne personen är död.

Ärenden som gäller dödförklaring behandlas vid allmän underrätt. Ärendet kan anhängiggöras av den försvunnes make, arvingar och någon annan som har ett rättsligt intresse av dödförklaringsdomen.

En dansk domstol är behörig att behandla ett ärende som gäller dödförklaring, om den försvunne personens sista kända boningsort eller, där sådan saknas, sista kända vistelseort fanns i Danmark. Den försvunnes make kan därtill anhängiggöra ärendet om maken bor i Danmark och är dansk medborgare eller var dansk medborgare när äktenskapet ingicks. En dansk domstol är behörig att behandla ärendet också, om den försvunne har efterlämnat egendom i Danmark. I sådana fall har domen dock endast verkningar i förhållande till denna egendom.

Domstolen skall kalla den försvunnes make, närmaste släktingar och andra som kan

antas ha uppgifter om den försvunne att höras. Om förutsättningarna för dödförklaring uppfylls och det inte har blivit utrett att den försvunne är död, skall denne genom offentlig kungörelse kallas att infinna sig vid domstolen på en bestämd dag. Om kallelsen inte leder till resultat och inga andra hinder visar sig, förklarar domstolen den försvunne personen död. I domen fastställs den dödförklarades antagna dödsdag.

Om den dödförklarade sedan visar sig leva, kan han eller hon ställa krav på att få tillbaka sin egendom av dem som har fått den som arv. Om det blir utrett att den dödförklarade har dött vid en annan tidpunkt än den som fastställdes i domen om dödförklaring och om detta har betydelse för arvsförfarandet, kan den rätte arvingen kräva att få den egendom som efter dödförklaringen har delats som arv. Kravet skall i vartdera fallet framställas inom tio år efter dagen för den i domen fastställda dödsdagen.

Norge

I Norge finns bestämmelserna om dödförklaring i en lag av år 1961 (lov om försvunne personer).

Om någon har försvunnit under sådana omständigheter att det inte finns några rimliga skäl att misstänka att han eller hon lever, skall en domare efter att ha fått utredning i ärendet omedelbart fastställa att den försvunne personen är död. Om det inte finns så stark utredning om den försvunnes död, kan talan om dödförklaring väckas vid domstol. Talan får väckas tio år efter att den försvunne veterligen senast varit vid liv. Väntetiden är dock endast ett år, om det är synnerligen sannolikt att den försvunne är död på grund av att han har försvunnit genom en olycka, i krig eller någon annan situation som orsakat allvarlig livsfara.

Ärenden som gäller dödförklaring behandlas vid tingsrätten. Talan kan väckas av den försvunnes arvingar, make och andra som har rättsligt intresse av en dom om dödförklaring.

En norsk domstol är behörig att behandla ett ärende som gäller dödförklaring, om den försvunne personen hade sin sista hemvist i Norge. Talan kan väckas vid en norsk dom-

stol också om den försvunne har efterlämnat egendom i Norge. I sådana fall har domen verkningar endast i förhållande till denna egendom.

Den försvunne kallas genom kungörelse att infinna sig vid domstolen på en bestämd dag. Den försvunnes intressebevakare eller ombud skall informeras om kallelsen, liksom även, i mån av möjlighet, övriga kända personer som har rätt att väcka talan. Allmänna åklagaren, som har rätt att bevaka allmän fördel, skall också informeras.

Om domstolen konstaterar att försvinnandet skett under sådana omständigheter att det inte finns skälig anledning att misstänka att den försvunne lever, skall ingen dom om dödförklaring ges i ärendet. Däremot fastställer domstolen att den försvunne är död. I annat fall förklarar domstolen den försvunne död. I domen fastställs den dödförklarades antagna dödsdag.

Om den dödförklarade trots allt är vid liv, kan han kräva tillbaka sin egendom av dem som har ärvt honom. Kravet skall ställas inom tjugo år efter den antagna dödsdag som fastställts i domen om dödförklaring. De rätta arvingarna kan inom tio år efter samma tidpunkt kräva att få den egendom som skiftats som arv efter dödförklaringen, om det blir utrett att den dödförklarade dog vid en annan tidpunkt än den som låg som grund för arvsförfarandet.

Tyskland

I Tyskland finns bestämmelserna om dödförklaring i en lag av år 1939 (Verschollenheitsgesetz).

Enligt lagen är den person försvunnen, vars vistelseort under en längre tid har varit okänd, utan att det finns uppgifter om han under denna tid har varit levande eller död, om det under dessa omständigheter finns anledning att allvarligt ifrågasätta att han är vid liv. En person anses dock inte försvunnen i lagens mening, om det med hänsyn till omständigheterna inte råder någon tvekan om att han eller hon är död.

En försvunnen kan dödförklaras tio år efter utgången av det kalenderår då han senast veterligen varit vid liv. Om den försvunne skulle vara över 80 år, är väntetiden emellertid

endast fem år. Enbart på grund av att en person är försvunnen kan han dock inte dödförklaras före utgången av det år under vilket han hade fyllt 25 år.

Lagen innehåller detaljerade bestämmelser om kortare väntetider som tillämpas om en person har försvunnit i krig eller under en sjö- eller flygresa. Dessutom finns i lagen en generalklausul enligt vilken en person som under andra omständigheter har råkat ut för livsfara och sedan dess varit försvunnen kan dödförklaras ett år efter att livsfaran har upphört.

En tysk domstol är behörig att behandla ett ärende om dödförklaring, om den försvunne personen var tysk medborgare eller hade sitt hemvist i Tyskland när han veterligen senast var vid liv. En tysk domstol är behörig också, om det finns ett rättmätigt intresse att dödförklara den försvunne i Tyskland.

Ett ärende som gäller dödförklaring behandlas som ansökningsärende i allmän underrätt. Ansökan kan göras av allmänna åklagaren, den försvunne personens lagliga företrädare, den försvunnes make, ättlingar och föräldrar, samt andra som har ett rättsligt intresse av att den försvunne dödförklaras. Om sökanden har visat att förutsättningarna för dödförklaring är sannolika, skall domstolen genom offentlig kungörelse uppmana den försvunne att inom utsatt tid anmäla sig hos domstolen. Före kungörelsen skall allmänna åklagaren ges tillfälle att bli hörd och innan beslutet ges skall sökanden och allmänna åklagaren ges tillfälle att bli hörda.

Om förutsättningarna uppfylls när den fastställda tidsfristen löper ut, skall domstolen dödförklara den försvunne personen. Samtidigt fastställer den tidpunkten vid vilken den försvunne anses ha dött. Som sådan skall enligt huvudregeln fastställas den försvunnes sannolika dödsögonblick. Beslutet kungörs på samma sätt som ansökan.

Om det visar sig att den dödförklarade i själva verket lever, kan han eller allmänna åklagaren ansöka om att beslutet om dödförklaring upphävs vid den underrätt som behandlade ärendet om dödförklaring. Om den dödförklarade hade dött vid en annan tidpunkt än den som fastställts i beslutet, kan var och en som har ett rättsligt intresse av att en annan död tidpunkt fastställs under vissa

förutsättningar yrka att död tidpunkten ändras.

Lagen innehåller dessutom bestämmelser om fastställande av död tidpunkten genom domstols beslut. Förfarandet används i de situationer då en försvunnen inte kan dödförklaras på grund av att det inte under rådande omständigheter är någon tvekan om att han är död, men dödsfallet trots allt inte har antecknats i befolkningsböckerna.

Om en person som har dödförklarats eller vars död tidpunkt har fastställts genom domstolsbeslut i själva verket lever, kan han kräva att hans egendom återbäras. Kravet på detta preskriberas 30 år efter att yrkandet uppkom, dock tidigast ett år efter att han fick kännedom om dödförklaringen eller om att död tidpunkten har fastställts.

2.3. Bedömning av nuläget

Allmänt

Rättsordningen förutsätter av olika skäl att det finns information om huruvida en person lever eller är död. Om en person är försvunnen, är det nödvändigt att den rättsliga osäkerheten om huruvida han lever eller är död i något skede kan upphöra. Att förklara en försvunnen person död är ett vedertaget och fortsättningsvis ändamålsenligt förfarande att avsluta ett sådant osäkerhetsmoment.

I Finland, såsom även i de ovan refererade rättsordningarna, kan en försvunnen person dödförklaras, om någons enskilda fördel kräver det. Det finns inte skäl att ifrågasätta behovet av dödförklaring i dessa situationer.

I Finland kan man också använda sig av dödförklaring när allmän fördel så kräver. Ett av de viktigaste målen med dödförklaring på initiativ av myndigheterna är att göra folkbokföringen tillförlitligare.

Gällande finsk lagstiftning om folkbokföring har som utgångsläge att personer antecknas i befolkningsdatasystemet antingen som levande eller döda utan att försvunna personer klassificeras separat. Befolkningsdatasystemet är samhällets basregister. Enligt uppgifterna i det bestäms många av en persons rättigheter och skyldigheter. Exempelvis rösträttsregistret inför val görs upp på basis av uppgifterna i befolkningsdatasystemet.

Därför är det viktigt att uppgifterna i befolkningsdatasystemet är så aktuella som möjligt. Bland annat 6 § 1 mom. i befolkningsdatalagen (506/1993) förutsätter att uppgifterna om huruvida en person lever eller inte är så tillförlitliga som möjligt. Enligt detta lagrum skall personuppgifter som lagrats i befolkningsdatasystemet anses vara en tillförlitlig utredning om en person och hans familjerättsliga ställning, om inte något annat visas. Att befolkningsdatasystemets uppgifter hålls aktuella förebygger också att personuppgifterna för personer som man inte vet var de finns missbrukas t.ex. av någon som försöker skaffa sig en ny identitet.

Det dödförklaringsförfarande som årligen sker på initiativ av myndigheterna är indirekt också till fördel för enskilda personer. Att sådana personer som man inte vet var de finns och som med hänsyn till sin ålder sannolikt är döda regelbundet dödförklaras på initiativ av myndigheterna, minskar behovet av dödförklaring på ansökan av enskilda personer. Detta förenklar och försnabbar t.ex. utredningen av dödsbon. Det är alltså motiverat att bevara dödförklaringsförfarandet på initiativ av myndigheterna också ur enskilda personers synvinkel.

Förutsättningar för dödförklaring

Om det efter en dödförklaring framgår att den dödförklarade lever, kan utredningen av egendoms- och familjeförhållanden vara komplicerad. Därför måste förutsättningarna för att förklara någon död vara tillräckligt strikta, så att risken för felaktiga beslut blir minimal. Ju längre tid en person har varit försvunnen, desto sannolikare kan det anses vara att den försvunne är död. Därför är det nödvändigt att dödförklaring enligt huvudregeln kommer i fråga först efter en viss väntetid.

De gällande lagbestämmelserna om väntetiderna är emellertid från en tid då befolkningsbokföringen och dataförbindelserna var betydligt mer outvecklade än vad de är i dag. Numera kan t.ex. en person som varit med i en olycka och blivit räddad med stor sannolikhet relativt snabbt få kontakt med sina egna så gott som var som helst i världen. Också myndigheternas möjligheter att få reda

på en försvunnen persons vistelseort har förbättrats.

Onödigt långa väntetider är problematiska för den försvunnes egna. Under väntetiden måste intressebevakning ordnas för den frånvarande. Utkomsten för dem som är beroende av försörjning av den försvunne kan försvåras, när den försvunne inte är där och sköter om försörjningen. Samtidigt kan kvarlästenskapen inte delas och inte heller betalar livförsäkringen någon ersättning. Att vänta på beslut om dödförklaring när en anhörig har försvunnit försvårar och förlänger också sorgearbetet.

Enligt gällande lag kan en person som förintats vid eldsvåda eller någon annan olycka som orsakar omedelbar livsfara dödförklaras utan väntetid. Dödförklaring enligt 2 § 3 mom. är möjligt så snart tillräcklig utredning erhållits om olyckan och om att persons kropp har förintats. Bestämmelsen gäller enligt sin ordalydelse endast sådana situationer där en persons kropp har förintats genom en olycka. Det kan eventuellt vara möjligt att konstatera en försvunnen persons död med lika stor säkerhet också i sådana situationer där det inte har utretts att kroppen har förintats, men kroppen inte heller kan hittas. Tillämpningsområdet för denna bestämmelse har därför i vissa fall utökats tolkningsvägen i rättspraxis. Tillämpningspraxis har dock inte varit konsekvent.

Numera går det i allmänhet att få synnerligen tillförlitlig utredning om att en person som har försvunnit genom en olycka har dött. Dödsolyckor undersöks i Finland av polisen och i flera fall görs en särskild utredning av olyckan. Som exempel kan nämnas att storolyckor och luftfartsolyckor samt vissa järnvägs- och sjöolyckor undersöks så som bestäms i lagen (373/1985) och förordningen (79/1996) om undersökning av olyckor. Genom olycksundersökningen kan man i allmänhet synnerligen tillförlitligt utreda vem som har dött i olyckan. Också de passagerar- och besättningslistor som används inom handelsjöfarten och flygtrafiken har en väsentlig betydelse vid utredningen av vem som har varit med i en olycka som har skett i dylik trafik. Om identiteten hos sådana personer som uppenbart har blivit dödade i en olycka kan utredas tillförlitligt t.ex. på ovan nämnda

sätt, är det inte nödvändigt att kräva att en lång väntetid skall förlöpa innan de kan dödförklaras.

Dödförklaring på initiativ av en myndighet gäller numera sådana personer som vid utgången av föregående kalenderår har fyllt minst 90 år. Åldersgränsen infördes i lagen genom en lagändring år 1939. Sedan 1939 har befolkningens genomsnittliga livslängd avsevärt ökat och antalet personer som blir över 90 år har ökat. Exempelvis fanns i Finland enligt Statistikcentralens uppgifter i slutet av år 2002 24 998 personer som var minst 90 år gamla. Av dessa var 314 minst 100 år. Eftersom den åldersgräns som tillämpas vid dödförklaring inte har höjts i enlighet med att livslängden har ökat, har risken för felaktiga beslut om dödförklaring ökat. I praktiken har det faktiskt förekommit enskilda fall, där personer som har dödförklarats på initiativ av en myndighet i själva verket har varit vid liv.

Myndigheter som behandlar ärenden om dödförklaring

Den nuvarande organisationen för ärenden som gäller dödförklaring på initiativ av en myndighet är onödigt tungrodd och binder magistraternas, åklagarnas och tingsrätternas resurser. I praktiken är det folkbokföringsmyndigheterna som sköter om utredningen av förutsättningarna för dödförklaring, medan åklagarnas och tingsrätternas roll i förfarandet har blivit rent formell. Det kan därför inte anses att åklagarnas och tingsrätternas medverkan i handläggningen av dessa ärenden de facto höjer rättssäkerheten.

I fråga om dödförklaringsärenden som på ansökan av enskilda blivit anhängiga vid tingsrätterna förekommer inte motsvarande organisatoriska olägenheter.

Enligt lagen om allmänna åklagare (199/1997) är åklagarnas uppgift att sköta om förverkligandet av det straffrättsliga ansvaret vid behandlingen av brottmål samt vid åtalsprövning och rättegångar. Till dessa grundläggande uppgifter hör inte att behandla ärenden som gäller dödförklaring vare sig som den som väcker talan eller som den som hörs vid förfarandet. Det finns inte heller

andra skäl till att åklagaren skall delta i behandlingen av dessa ärenden.

Förfarandet

Om ansökan om dödförklaring har gjorts av en enskild person förutsätter bestämmelserna i gällande lag att en kungörelse publiceras tre gånger i följd i den officiella tidningen innan beslutet om dödförklaring fattas och ytterligare en gång sedan beslutet har fattats. Kungörelseförfarandet i denna form är inte ändamålsenligt. Tre kungörelser i följd kan inte antas märkbart öka sannolikheten för att en försvunnen person som är vid liv får kännedom om ansökan om dödförklaring. Med alla de moderna metoder att få och överföra data som i dag står till buds, kan det inte heller anses vara vare sig nödvändigt eller effektivt att den dag som sätts ut i kungörelsen i allmänhet inte får infalla tidigare än sex månader efter att beslutet om kungörelse har fattats. Likaså är en separat kungörelse om beslutet om dödförklaring onödig.

Det förfarande som för tillfället tillämpas när ärenden om dödförklaring på initiativ av en myndighet behandlas är inte behörigt med hänsyn till de dödförklarades rättsskydd. På det sätt som det redogjordes för i det förra avsnittet om förfarandet anhängiggör åklagarna ärenden om dödförklaring vid tingsrätterna enbart på grundval av den utredning Befolkningsregistercentralen och magistraterna gör. Dessa utredningar å sin sida baserar sig enbart på de uppgifter man har fått av pensionsinrättningarna och ur befolkningsböckerna om huruvida en person är vid liv. Inte heller när ett ärende behandlas vid tingsrätten hörs enligt huvudregeln dessa personers anhöriga och någon kungörelse publiceras inte i den officiella tidningen. Personer dödförklaras således enligt gällande bestämmelser utan att de myndigheter som behandlar ärendena i något skede av förfarandet är skyldiga att försöka nå dem eller deras anhöriga.

Det internationellt privaträttsliga läget

Enligt gällande lag kan endast finska medborgare dödförklaras. Om en medborgare i en främmande stat som varaktigt har varit

bosatt i Finland försvinner, kan han alltså inte dödförklaras i Finland. Det kan vara svårt för den försvunne personens anhöriga att ansöka om dödförklaring i den stat där han varit medborgare och även orsaka dem extra utgifter. En person som har varit varaktigt bosatt i Finland men saknar medborgarskap överhuvudtaget, kan inte dödförklaras i Finland och kanske inte heller i någon annan stat.

Antalet utlänningar bosatta i Finland har under de senaste åren ökat snabbt. Enligt uppgifter från befolkningsdatasystemet bodde vid årsskiftet 2003—2004 ca 107 000 utländska medborgare varaktigt i Finland. Det kan därför allt oftare komma att finnas behov att i Finland dödförklara en främmande stats medborgare som varaktigt har bott i Finland.

Enligt befolkningsdatalagen kan uppgifter om en utlänning registreras bl.a. om det är behövligt på grund av att utlänningen bor i Finland. Också för att hålla uppgifterna i befolkningsdatasystemet aktuella krävs det alltså att andra än finska medborgare kan dödförklaras i Finland. Eftersom rösträttsregistret görs upp på grundval av uppgifterna i befolkningsdatasystemet är det framför allt viktigt att uppgifterna över utlänningar som har rösträtt i Finland kan hållas aktuella.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Allmänt

Syftet med propositionen är att göra lagen om dödförklaring tidsenlig. Målet med revisionen är att förutsättningarna för dödförklaring skall svara mot dagens krav och att behandlingen av ärenden som gäller dödförklaring skall handhas av de myndigheter som bäst lämpar sig för uppgiften. Förfarandet i ärenden som gäller dödförklaring måste vara ändamålsenligt, men måste samtidigt garantera de personer vars dödförklaring det är fråga om ett tillräckligt rättsskydd.

3.2. Förutsättningarna för dödförklaring

I propositionen föreslås att bestämmelserna om förutsättningarna för dödförklaring skall revideras. Syftet är att minska de olägenheter

som väntan på ett beslut om dödförklaring orsakar den försvunnes anhöriga, i den mån detta är möjligt med hänsyn till den försvunne personens rättsskydd. Därför föreslås att väntetiderna enligt gällande lag skall förkortas. Väntetiden på tio år förkortas till fem år och väntetiden på tre år till ett år. Dessutom föreslås att förutsättningarna för tillämpning av de kortare väntetiderna skall regleras så, att domstolarna har möjlighet till större prövning än vad nu är fallet.

Det föreslås också att det i större utsträckning än för närvarande lagstiftas om situationer där dödförklaring kan sökas utan väntetid. Enligt propositionen förutsätts inte att en persons kropp har förintats för att han skall kunna dödförklaras omedelbart efter försvinnandet, om personen har varit med i en olycka som orsakat omedelbar livsfara eller försvunnit vid någon annan motsvarande situation. Detta innebär att en tolkning som rättspraxis i vissa fall redan omfattar skrivs in i lagen och därmed gör rättsläget klarare i detta fall.

Dessutom föreslås att förutsättningarna för dödförklaring på initiativ av en myndighet ändras. Den åldersgräns på 90 år som tillämpas vid dödförklaring på initiativ av en myndighet skall höjas till 100 år. Syftet med ändringen är att minska risken för felaktiga beslut. Samtidigt blir antalet personer mindre som faller inom ramen för utredning av förutsättningarna för dödförklaring och för förfarandet med hörande. Därmed minskar det arbete och de kostnader som handläggningen medför för myndigheterna.

3.3. Myndigheter som handlägger ärenden om dödförklaring

Enligt förslaget skall tingsrätterna fortsättningsvis behandla enskilda personers ansökningar om dödförklaring av försvunna personer. Däremot föreslås att behandlingen av sådana ärenden om dödförklaring som sker på initiativ av en myndighet skall överföras från tingsrätterna på magistraterna. Syftet med förslaget är att nå en förnuftig arbetsfördelning mellan justitieförvaltningen och registerförvaltningen. Den föreslagna arbetsfördelningen bygger särskilt på följande omständigheter.

Ärenden om dödförklaring som sker på initiativ av en myndighet är de facto att jämställa med inskrivningsärenden. Det finns inget behov att ta upp personbevisning om huruvida förutsättningarna för dödförklaring uppfylls eller ens att göra en skönsmässig bedömning av skriftlig bevisning. Med beaktande av dessa omständigheter är det inte nödvändigt att beslut om dödförklaring på initiativ av en myndighet fattas av en domstol.

Magistraterna har under de senaste åren blivit den statliga lokalförvaltningens allmänna förvaltningsmyndigheter. De är redan nu verksamma som lokalmyndigheter för folkbokföringen. Med hänsyn till det nära sambandet mellan dödförklaring på initiativ av en myndighet och befolkningsdatasystemet är det naturligt att besluten fattas av magistraterna. Eftersom ärenden om dödförklaring som sker på initiativ av en myndighet också hittills har beretts vid magistraterna har dessa även erfarenhet av att handlägga sådana ärenden.

Under beredningen har man övervägt om det också vore möjligt att överföra på magistraterna de ärenden om dödförklaring som anhängiggörs på ansökan av enskilda personer. Här har uppmärksamhet i synnerhet fästs vid följande synpunkter.

I ärenden som anhängiggjorts på en enskild persons ansökan kan det bli nödvändigt att uppta personbevisning om t.ex. omständigheterna kring den olycka där en person anmäls ha försvunnit. Tingsrätterna har redan nu möjlighet att omedelbart ta emot personbevisning, vilket en smidig behandling av dylika ärenden förutsätter. Om magistraten var den myndighet som skall behandla ärendet, skulle den vara tvungen att ta emot handräckning i förvaltningsdomstolen. Detta skulle komplicera behandlingen av ärendet.

Dessutom måste i ärenden som anhängiggjorts på en enskild persons ansökan från fall till fall göras en bedömning bl.a. av vilken dag som på grundval av den utredning som företetts skall anses vara personens dödsdag. Detta avgörande kan få verkningar bl.a. när det konstateras vilka arvingarna är. Också detta kan anses tala för att beslutet fattas av en domstol.

I ärenden som anhängiggjorts på en enskild

persons ansökan är sambandet med befolkningsdatasystemet endast indirekt. Uppgifter om tingsrätternas beslut om dödförklaring kan också framdeles utan svårighet anmälas till befolkningsdatasystemet på samma sätt som tingsrätternas beslut i andra person- och familjerättsliga ärenden.

Behandlingen av ärenden som anhängiggjorts på en enskild persons ansökan sker för närvarande helt problemfritt i tingsrätterna. Dessa ärenden är årligen så få till antalet att det inte skulle ha någon betydelse i fråga om tingsrätternas resurser att föra över dem på magistraterna.

Enligt förslaget skall alltså en del av ärendena som gäller dödförklaring behandlas av magistraterna och en del av tingsrätterna. Alla ärenden som anhängiggörs på en enskild persons ansökan skall emellertid behandlas av tingsrätterna. Att behörigheten delas mellan olika myndigheter kommer därför i praktiken inte orsaka en försvunnen persons anhöriga ovisshet i fråga om vid vilken myndighet de skall anhängiggöra ärendet.

3.4. Förfarandet

När det gäller ärenden som anhängiggörs på en enskild persons ansökan föreslås att kungörelseförfarandet moderniseras och effektivteras. Avsikten är att göra behandlingen av ärendena snabbare och minska kostnaderna för den försvunne personens anhöriga. Enligt förslaget är det inte längre nödvändigt att publicera en kungörelse i den officiella tidningen i sådana fall där det finns så tillförlitlig utredning över den försvunnes död, att denne kan dödförklaras utan väntetid. I övriga fall skall en kungörelse publiceras i den officiella tidningen, men i stället för tre gånger, bara en. Kungörelsen skall publiceras i den officiella tidningen tre månader, i stället för sex månader, före den dag då den försvunne senast skall anmäla sig. Det skall inte längre vara nödvändigt att kungöra beslutet om dödförklaringen i den officiella tidningen.

I fråga om dödförklaringsförfarande på initiativ av en myndighet är syftet att bättre än för närvarande säkerställa rättsskyddet för de personer dödförklaringen gäller. Målet är att effektivare än nu försäkra sig om att den per-

son som skall dödförklaras inte lever. Därför föreslås att i lagen förs in en uttrycklig bestämmelse om magistratens skyldighet att skaffa utredning över frågan huruvida det finns förutsättningar för dödförklaringen. Dessutom skall magistraten genom att använda såväl enskild som allmän delgivning få tag på den försvunne personen, hans anhöriga och andra som kan ha uppgifter om honom.

3.5. Rättsverkningarna av dödförklaring

Rättsverkningarna av dödförklaring kommer inte att ändras genom propositionen. För att bestämmelserna skall bli mera informativa föreslås dock att i lagen tas in uttryckliga bestämmelser om verkningarna av en dödförklaring.

Det föreslås att bestämmelserna om att lämna tillbaka den dödförklarades egendom till sina grundläggande principer skall behållas oförändrade, men att de till vissa delar moderniseras och görs exaktare. Den mest betydande ändringen är att den tid, inom vilken en dödförklarad person kan yrka på att få sin egendom tillbaka, skall förlängas från nuvarande ett år till tre år.

Syftet med att förlänga tidsfristen är att säkerställa att den dödförklarade har en skälig tid på sig att kräva tillbaka sin egendom, t.ex. i situationer där hans försvinnande har berott på sjukdom eller skada och han inte fullödigt kan sköta sina angelägenheter genast efter sin återkomst. I vissa situationer kan det också vara besvärligt att reda ut till vilka den dödförklarades egendom har överlåtits vidare. Ibland kan det vara svårt också att reda ut vad som hör till den dödförklarades egendom sedan han återvänt. Detta kan vara fallet t.ex. då den dödförklarades arvlåtare har dött och arvet har skiftats i den tron att den dödförklarade verkligen är död. Den längre tidsfristen säkerställer den dödförklarades möjligheter att återfå sin egendom också i sådana situationer. En förlängning av tidsfristen står också i samklang med den allmänna preskriptionstiden om tre år i den nya lagen om preskription av skulder (728/2003).

Tidsfristen för att framställa återkrav skall på motsvarande sätt förlängas också i situa-

tioner där det visas att den dödförklarade har avlidit vid en annan tidpunkt än den dödsdag som fastställts i beslutet, vilket medför att någon annan än den som har tagit den dödförklarades egendom i sin besittning har rätt till egendomen.

3.6. Bestämmelser som hör till området för internationell privaträtt

Det föreslås att finska myndigheters internationella behörighet i ärenden som gäller dödförklaring utökas. Målet är att finska domstolars tjänster alltid skall stå till buds när ett ärende som gäller dödförklaring har sådana kopplingar till Finland att det är motiverat att pröva det här. När dödförklaring sker på initiativ av en myndighet är syftet med en utökad internationellt privaträttslig behörighet att framför allt säkerställa att uppgifterna i befolkningsdatasystemet kan hållas aktuella i fråga om alla personer som har rösträtt i Finland. Enligt huvudregeln skall det vara möjligt att pröva saken i Finland, om den försvunne är finsk medborgare eller om hans sista kända boningsort eller hemvist finns i Finland.

Propositionen innehåller också en bestämmelse om vilken lag som skall tillämpas i ärenden som gäller dödförklaring. Inom internationell privaträtt är det en hävdvunnen princip att domstolslandets lag skall tillämpas i fråga om förfarandet. I ärenden som gäller dödförklaring är syftet med bestämmelserna för såväl förutsättningarna för dödförklaring som förfarandet vid behandlingen av ärendet att försäkra sig om att den person som dödförklaras verkligen är död. Bestämmelserna om förutsättningarna och förfarandet utgör således en helhet. Därför föreslås att finsk lag alltid och till alla delar skall tillämpas i ärenden som gäller dödförklaring.

Det föreslås att i lagen införs bestämmelser om erkännande av beslut om dödförklaring som har avgivits i ett främmande land. Syftet med bestämmelserna är att säkerställa att det inte i Finland skall bli nödvändigt att på nytt dödförklara en person som genom ett behörigt förfarande har dödförklarats i en sådan främmande stat som han har tillräcklig anknytning till. Enligt förslaget skall beslut er-

kännas som har avgivits i en stat där en person har varit medborgare eller har haft sin sista kända boningsort eller hemvist.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar samt verkningar i fråga om organisation och personal

Enligt propositionen skall behandlingen av ärenden som gäller dödförklaring överföras från tingsrätterna till magistraterna, om syftet är att uppdatera befolkningsdatasystemet. Samtidigt upphör åklagarnas uppgift att anhängiggöra ärendena.

Den arbetsinsats behandlingen av dessa ärenden kräver av åklagarna och tingsrätterna är för närvarande mycket liten. Därför kommer inte överföringen av ärendena till magistraterna att medföra nämnvärda ekonomiska verkningar eller verkningar i fråga om personal vare sig för åklagarenheterna eller tingsrätterna. Genom att dylika uppgifter av inskrivningstyp överförs till magistraterna kan åklagarna och tingsrätterna bättre koncentrera sig på att sköta sina huvuduppgifter, dvs. åklagarna på det straffrättsliga ansvaret och tingsrätterna på den egentliga dömande verksamheten.

Reformens inverkan på magistraternas verksamhet kommer i praktiken i huvudsak att visa sig först tio år efter att den trätt i kraft. Detta beror på att det föreslås att den åldersgräns som skall tillämpas i de ärenden som gäller dödförklaring som flyttas över till magistraterna höjs från 90 till 100 år. Under de första tio åren efter att lagen träder i kraft kommer således endast några enskilda ärenden att behandlas av magistraterna. Dessa ärenden kan skötas med magistraternas nuvarande resurser.

Efter en övergångsperiod på tio år kommer reformen att i någon mån öka magistraternas arbete, om man jämför med nuläget. Tilläggsarbetet kommer närmast att orsakas av förfarandet med hörande och i synnerhet av den släktutredning som hörandet kräver för att finna den försvunna personens släktingar. Å andra sidan kan man på grundval av uppgifterna i befolkningsdatasystemet uppskatta att antalet personer som faller inom

ramen för dödförklaring på initiativ av en myndighet kommer att bli mindre än för närvarande, ca 1 200—1 600 personer per år. Enligt en bedömning på basis av uppgifterna i befolkningsdatasystemet kommer det t.ex. vid magistraten i Helsingfors årligen att finnas ca 300—500 och i Tammerfors ca 50—80 personer som skall dödförklaras. På grundval av dessa uppgifter kan man anta att det vid alla andra magistrater än den i Helsingfors går att sköta uppgiften med nuvarande personalresurser. Den arbetsökning reformen orsakar vid magistraten i Helsingfors har uppskattats uppgå till ca 1—1,5 årsverken. Bedömningen försvåras naturligtvis av att det är svårt att förutse hurudan magistraternas totala arbetsituation kommer att vara om tio år.

Efter övergångsperioden kan man uppskatta att magistraterna orsakas sammanlagt några tiotals tusen euro per år för kungörelseförandet.

En följd av propositionen är att befolkningsdatasystemet måste utvecklas. För att magistraten på ett ändamålsenligt sätt skall kunna fullgöra sin utredningsskyldighet när det gäller dödförklaring på initiativ av en myndighet, bör det vara möjligt att automatiskt kontrollera, om det i befolkningsdatasystemet finns uppgifter om att en person har varit vid liv under de senaste fem kalenderåren. Utvecklingsarbetet för att möjliggöra detta torde orsaka Befolkningsregistercentralen en del kostnader.

4.2. Verkningar för medborgarna

De föreslagna ändringarna i förutsättningarna för dödförklaring på ansökan av en enskild person innebär att det är möjligt att få ett beslut om dödförklaring efter en väsentligt kortare väntetid än förr och oftare än för närvarande helt utan väntetid. För de försvunna personernas anhöriga underlättar detta skötseln av många saker. T.ex. minskar behovet att ordna med en intressebevakare för den försvunna personen och den försvunnes kvarlåtenskap kan snabbare redas ut och skiftas. Effektiveringen av kungörelseförandet påskyndar å sin sida behandlingen vid tingsrätten och minskar kostnaderna för be-

handlingen av ärendet för den försvunnes anhöriga.

Ändringarna beträffande förutsättningarna och förfarandet i fråga om dödförklaring på initiativ av en myndighet förbättrar rättssäkerheten. Risken för att någon som lever blir dödförklarad kan antas minska väsentligt. Å andra sidan kommer den förhöjda åldersgränsen i viss mån att öka behovet av att enskilda blir tvungna att ansöka om att ålderstigna försvunna personer dödförklaras t.ex. i samband med boutredningar. Med beaktande av hur få de personer är som under de senaste åren har dödförklarats på enskild ansökan, kan man emellertid anta att det ökade behovet endast kommer att innebära några enstaka ansökningar årligen.

5. Beredningen av propositionen

Justitieministeriet tillsatte den 28 maj 2002 en arbetsgrupp att bereda en reform av lagen om dödförklaring.

Arbetsgruppens betänkande blev färdigt den 28 november 2002 (Justitieministeriet, utlåtanden och utredningar 2002:22). Arbetsgruppen föreslog att regleringen av dödförklaring revideras i sin helhet så att den gällande lagen om dödförklaring ersätts av en ny lag med samma namn.

Sammanlagt 23 utlåtanden lämnades av betänkandet. En sammanfattning har gjorts över betänkandena (Justitieministeriet, utlåtanden och utredningar 2003:7).

Alla remissinstanser ansåg att arbetsgruppens förslag gick i rätt riktning. Förslagen till revidering av förutsättningarna för dödförklaring och av förfarandet i ärenden om dödförklaring vann stort gehör. Flera av remissinstanserna ansåg också att det var nödvändigt att ta in internationellt privaträttsliga bestämmelser i lagen och att utöka de finska myndigheternas internationella behörighet.

Arbetsgruppens förslag om att föra över behandlingen av ärenden som gäller dödförklaring på initiativ av en myndighet från tingsrätterna till magistraterna fick ett omfattande stöd. Två av remissinstanserna ansåg att det i motsats till arbetsgruppens förslag också är motiverat att ärenden som gäller dödförklaring som anhängiggörs på ansökan av enskilda överförs på magistraterna. Därtill framställde vissa remissinstanser kritiska kommentarer bl.a. om att den utrednings- och informationsskyldighet som i förslaget ålagts magistraterna var onödigt omfattande och att den reglering som gällde erkännande av beslut om dödförklaring som givits i en främmande stat inte var tillräckligt klar.

Propositionen bygger på arbetsgruppens förslag. Vissa detaljer har dock setts över på grund av remissvaren. Magistratens skyldighet att för delgivning utreda vilka den försvunnes släktingar är har i viss mån minskats. Bestämmelserna om erkännande av beslut om dödförklaring som givits i en främmande stat och motiveringen av dem har förtydligats.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen**1.1. Lag om dödförklaring****1 kap. Allmänna bestämmelser**

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* I paragrafen har tagits in en bestämmelse om lagens tillämpningsområde.

Enligt paragrafen gäller lagen dödförklaring av försvunna personer. Med försvinnande avses att man inte vet var personen i fråga finns och att det inte heller finns andra uppgifter om att personen skulle vara vid liv. En person anses också enligt paragrafen försvunnen, om det med beaktande av omständigheterna kring försvinnandet finns stor visshet om att han eller hon har dött genast efter försvinnandet, men det inte går att medicinskt fastställa detta t.ex. på grund av att kroppen har förstörts i en eldsvåda eller inte kunnat hittas i havet.

En person skall inte anses försvunnen, om en dödsattest har utfärdats enligt 19 § i förordningen om utredande av dödsorsak (948/1973) eller om det finns någon annan sådan motsvarande utredning om att personen i fråga har dött som gör att uppgiften om att personen har dött kan registreras i befolkningsdatasystemet i enlighet med 5 c § i befolkningsdataförordningen (886/1993).

2 §. *Verkningarna av dödförklaring.* Paragrafen innehåller allmänna bestämmelser om rättsverkningarna av dödförklaring.

I paragrafens 1 mom. finns en bestämmelse om de viktigaste rättsverkningarna av dödförklaring, dvs. om så kallad presumtion. Ett beslut om dödförklaring medför antagandet att den som har förklarats död har dött och att han eller hon har avlidit den dag som anges i beslutet. Antagandet kan upphävas, om det visas att den dödförklarade lever eller har dött någon annan dag än den som anges i beslutet. Den föreslagna bestämmelsen innebär inte någon förändring av rådande rättsläge

utan endast att det skrivs in i lagen.

Av den presumtion som ett dödförklaringsbeslut medför följer enligt huvudregeln alla de rättsverkningar som normalt följer av en persons död. Om den dödförklarade har haft en intressebevakare, upphör dennes uppdrag med stöd av 17 § 1 mom. 2 punkten i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999), den dödförklarades egendom övergår som arv eller med stöd av testamente till arvingarna eller testamentstagarna, förmånstagaren enligt en livförsäkring får rätt till försäkringsersättning osv.

Förslaget innebär inte heller någon förändring av rättsverkningarna av dödförklaring i förhållande till den dödförklarades äktenskap eller registrerade partnerskap. Enligt 3 § i äktenskapslagen (234/1929) och 7 § 1 mom. i lagen om registrerat partnerskap (950/2001) upplöses ett äktenskap eller ett registrerat partnerskap när den ena maken eller parten förklaras död.

Den dödsdag som anges i dödförklaringsbeslutet är utgångspunkt t.ex. när det skall avgöras vem som har rätt till arv efter den dödförklarade. Eftersom rättsverkningen av beslutet trots allt endast är ett antagande om att den dödförklarade har avlidit just den dagen, har beslutet inte någon rättskraft t.ex. i ett arvskifte där det tvistas om när arvlåtaren har dött och vilka som således är arvsberättigade. Om det visas att den dödförklarades verkliga dödsdag är någon annan än den som anges i beslutet, skall således oberoende av beslutet den dagen läggas till grund för arvskiftet. Det är alltså inte heller nödvändigt att återbryta beslutet, om det visar sig vara oriktigt. Detta motsvarar rådande rättsläge.

Eftersom ett beslut om dödförklaring endast medför ett antagande om att den dödförklarade har dött, är det också möjligt att vid behov ändra de uppgifter som med stöd av beslutet har registrerats i befolkningsdatasystemet. Om magistraten ges tillförlitlig utredning om att den dödförklarade lever eller

att han eller hon har dött någon annan dag än den som anges i beslutet, skall magistraten undanröja eller rätta de uppgifter om döds-tidpunkten som lagrats i befolkningsdatasystemet, med iakttagande av 29 § i person-uppgiftslagen (523/1999) och 14 a § i befolkningsdatalagen.

I paragrafens 2 mom. har tagits in en bestämmelse om beräkning av tidsfrister. Den innebär ett undantag från huvudregeln i 1 mom. Enligt den skall, när det är fråga om dödförklarade personer, sådana lagstadgade tidsfrister som räknas från en persons död räknas från den dag beslutet om dödförklaring gavs. Som exempel på tidsfrister som avses i 1 mom. kan nämnas 20 kap. 1 § i ärvdabalken (40/1965), enligt vilken bouppteckning skall förrättas inom tre månader från dödsfallet. Ett annat exempel är 16 kap. 1 § 1 mom. i ärvdabalken, enligt vilket arvingar och testamentstagare skall göra sina rättigheter gällande senast inom tio år efter arvlåtarens död.

2 kap. **Dödförklaring genom beslut av domstol**

3 §. *Dödförklaring utan väntetid.* I paragrafen föreslås bestämmelser om förutsättningarna för att ansökan om dödförklaring skall kunna göras omedelbart efter ett försvinnande.

Ett villkor för att någon skall kunna dödförklaras utan väntetid är enligt paragrafen att den försvunne vid försvinnandet har varit med i en olycka som orsakat omedelbar livsfara eller befunnit sig i någon annan motsvarande situation. En sådan olycka som avses i paragrafen kan t.ex. vara en eldsvåda eller en explosion. Med olycka förstås vanligen en händelse som är följd av en yttre orsak. Eftersom paragrafen också skall gälla fall där försvinnandet har skett i en situation som är jämförbar med en olycka som orsakat omedelbar livsfara, skall det vara möjligt att tillämpa paragrafen även då den försvunne genom eget aktivt handlande har orsakat sin död. En situation motsvarande en olycka som orsakat omedelbar livsfara är t.ex. om den försvunne har hoppat från ett fartyg ute på öppet hav.

Avsikten är att paragrafen skall tillämpas

på situationer där händelseförloppet när en försvunnen person har dött har kunnat utredas tillförlitligt men då en dödsattest inte har kunnat utskrivas eftersom kroppen har förintats eller den trots efterspaningar inte har hittats i havet eller på något motsvarande ställe.

För att paragrafen skall kunna tillämpas förutsätts alltså att det finns tillförlitlig utredning om att den försvunne varit med i en olycka som orsakat omedelbar livsfara eller befunnit sig i någon annan motsvarande situation. I kommersiell sjö- och flygtrafik används passagerar- och besättningsförteckningar, som kan användas som hjälp när man utreder om en försvunnen person har varit med i en olycka i sådan trafik. Förteckningarnas tillförlitlighet har blivit bättre med tiden. I polis- eller andra undersökningar försöker man utreda om förteckningarna håller streck. I sista hand skall bedömningen av om en person skall anses ha varit med i en olycka dock göras från fall till fall.

Ett villkor för dödförklaring med stöd av denna paragraf är dessutom att det inte finns skäl att anta att den försvunne har räddats. Så är fallet när den försvunne inte finns bland de räddade och när omständigheterna vid olyckan eller motsvarande situation har varit sådana att man av erfarenhet vet att personen i fråga inte har kunnat rädda sig på egen hand. För att detta villkor skall kunna anses vara uppfyllt måste det också utredas att den försvunne inte trots tillräckliga efterspaningar har påträffats.

Paragrafen skall vara tillämplig exempelvis i följande slags situationer:

- Den försvunne har enligt tillförlitlig utredning varit ombord på en båt som har vält eller sjunkit på havet under sådana omständigheter att det kan anses uteslutet att han eller hon har kunnat räddas.

- Den försvunne har enligt tillförlitlig utredning befunnit sig i en byggnad eller ett fordon som har förstörts så fullständigt i en eldsvåda eller en explosion att alla olycksoffer inte har kunnat identifieras.

- Den försvunne har enligt tillförlitlig utredning befunnit sig i ett flygplan som har störtat och förstörts så fullständigt att alla olycksoffer inte har kunnat identifieras.

- Den försvunne har setts hoppa eller falla från en båt på havet under sådana omstän-

digheter att det kan anses uteslutet att han eller hon har kunnat räddas.

4 §. *Dödförklaring efter väntetid.* Paragrafen innehåller bestämmelser om hur lång väntetiden är innan ett dödförklaringsärende kan väckas i sådana fall då det inte finns förutsättningar enligt 3 § att genast efter ett försvinnande fatta beslut om dödförklaring. Väntetiderna är enligt förslaget ett eller fem år beroende på situationen.

Av paragrafens 1 mom. följer att väntetiden måste ha löpt ut innan en ansökan om dödförklaring kan lämnas in. Om, exempelvis, ansökan har lämnats in redan ett år efter försvinnandet, fastän förutsättningar enligt 2 mom. att tillämpa den ettåriga väntetiden inte föreligger, skall ansökan avslås såsom för tidigt väckt. Väntetiden börjar enligt förslaget löpa från den tidpunkt då man vet att den försvunne senast var vid liv.

Enligt paragrafens 2 mom. skall ansökan om dödförklaring kunna göras efter en ettårig väntetid, om det med beaktande av förhållandena vid försvinnandet och andra omständigheter är ytterst sannolikt att den försvunne är död. Ett villkor för att den kortare väntetiden skall kunna tillämpas är således att förhållandena vid försvinnandet och andra omständigheter tydligt talar för att försvinnandet beror på att personen i fråga är död.

Tillämpningen av den ettåriga väntetiden hindras inte i sig av att man kan förklara personens försvinnande med något annat än att denne dött. Efter en helhetsbedömning av förhållandena måste dessa alternativa förklaringar dock vara klart mera osannolika än personens död.

I paragrafen nämns som exempel den mest typiska tillämpningssituationen. Den ettåriga väntetiden för dödförklaring kan komma på fråga bl.a. då någon vid försvinnandet befunnit sig i förhållanden förknippade med livsfara.

Paragrafen skall vara tillämplig t.ex. i följande slags situationer:

- Den försvunne har varit ensam ute i en båt som påträffas drivande och hittas inte trots efterspaningar.

- Den försvunne saknas i samband med en militär operation.

- Den försvunne har veterligen senast han eller hon sågs i livet rört sig på ett område,

där det finns risk att falla i en behållare med något frätande ämne.

- Den försvunne har efterlämnat ett meddelande om sin avsikt att begå självmord och med anledning av meddelandet och andra omständigheter som stöder det kan det anses synnerligen sannolikt att han eller hon faktiskt har gjort det. Stöd för antagandet kan t.ex. vara en medicinsk utredning om mentala problem.

- Samtidigt med försvinnandet har det inträffat en sådan i 3 § avsedd olycka som orsakat omedelbar livsfara. Om det inte har varit möjligt att så tillförlitligt utreda att den försvunne varit med i olyckan att han eller hon skulle kunna dödförklaras utan väntetid, men det utifrån företedd utredning dock kan anses synnerligen sannolikt att så har varit fallet, kan personen i fråga dödförklaras efter en ettårig väntetid.

Enligt paragrafen 3 mom. kan i andra än de i 2 mom. avsedda fallen en försvunnen person dödförklaras efter en väntetid på fem år. Eftersom det i dessa fall redan till följd av det långvariga försvinnandet kan anses tillräckligt sannolikt att personen i fråga är död, skall det inte nödvändigtvis krävas utredning om de förhållanden under vilka personen i fråga har försvunnit. Det skall vara tillräckligt att det företes utredning om att personen har försvunnit minst fem år tidigare. Som exempel på sådan utredning kan nämnas att försvinnandet har anmälts till polisen och att polisen har utrett saken.

I motsats till gällande lag skall väntetidens längd inte längre bero på den försvunnes ålder.

5 §. *Hur ett ärende inleds.* Paragrafen innehåller en bestämmelse om det sätt på vilket ärenden som gäller dödförklaring inleds. Inledandet skall ske genom en ansökan hos tingsrätten. På handläggningen skall således tillämpas bestämmelserna i 8 kap. i rättegångsbalken, om inte något annat följer av denna lag.

6 §. *Behörig domstol.* Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol i ärenden som gäller dödförklaring.

Enligt huvudregeln i 1 mom. skall ärenden som gäller dödförklaring behandlas vid den domstol inom vars domkrets den försvunnes sista hemkommun eller folkbokföringskom-

mun enligt lagen om hemkommun (201/1994) är belägen.

Om det ansöks om dödförklaring av flera personer som försvunnit samtidigt kan enligt 2 mom. ärendet behandlas av en domstol som enligt 1 mom. är behörig för någon av de försvunnas del. Paragrafen gör det t.ex. möjligt att ansökan om dödförklaring av personer som försvunnit under en storolycka kan göras gemensamt vid en och samma domstol så att utredning i saken inte behöver företas flera gånger. Detta underlättar handläggningen och gör den smidigare.

Bestämmelsen är inte tvingande och hindrar således inte att ansökan för någon av de försvunnas del görs separat i en domstol som avses i 1 mom. På det sättet garanteras de anhörigas rätt att välja om saken skall behandlas tillsammans med de ärenden som gäller dödförklaring av de andra personer som försvunnit samtidigt.

Ärenden som gäller dödförklaring av personer som försvunnit samtidigt skall kunna behandlas tillsammans med stöd av 18 kap. 6 § 1 mom. i rättegångsbalken. Enligt det nämnda lagrummet kan mål mellan olika parter behandlas i samma rättegång, om det är till fördel för utredningen av målen. Därför innehåller förslaget inte någon sådan specialbestämmelse om gemensam handläggning som skulle motsvara 4 a § 4 mom. i den nu gällande lagen.

I paragrafens 3 mom. finns en forumregel för de situationer där ingen domstol skulle vara behörig enligt bestämmelserna i 1 och 2 mom. I ett sådant fall skall ärendet behandlas av domstolen i sökandens hemkommun. Om det i samma ärende finns flera sökande, skall domstolen på varje sökandes hemort vara behörig. Om sökanden eller ingen av flera sökande har hemkommun i Finland, skall ansökan lämnas in till Helsingfors tingsrätt.

Bestämmelsen kan bli tillämplig t.ex. när den försvunnes senaste hemort har funnits inom ett område som genom fredsfördraget av den 10 februari 1947 överlåtits till Socialistiska Rådsrepublikernas Förbund. Bestämmelsen blir också tillämplig t.ex. när en finsk domstol är behörig med stöd av 23 § 1 mom. att behandla ett ärende som gäller dödförklaring av en utlänning t.ex. på den

grunden att personen i fråga skall anses ha haft internationellt privaträttslig boningsort eller hemvist i Finland, men av någon orsak inte har haft i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i Finland.

7 §. *Vem som får ansöka om dödförklaring.* I paragrafen bestäms om vem som får ansöka om dödförklaring.

För det första har den försvunnes make talerätt. Enligt 8 § 4 mom. i lagen om registrerat partnerskap jämställs parter i registrerade partnerskap med makar i äktenskap. Talerätt har således också en person som är part i ett registrerat partnerskap med den försvunne.

Också den försvunnes arvingar har talerätt. Med arvinge avses i paragrafen lagbestämda arvingar. En sådan arvinge har talerätt även i det fall att den försvunne genom ett testamente har åsidosatt arvingens arvsrätt. Kretsen av arvingar bestäms enligt den tidpunkt som med stöd av 11 § utifrån de omständigheter som har anförts till stöd för ansökan borde bestämmas vara den försvunnes dödsdag.

Bestämmelserna om tillämplig lag på arv finns i 26 kap. i ärvdabalken. De ger bl.a. svaret på vilket lands lag som avgör frågan om vilka som skall anses vara arvingar till en person. Om finsk lag skall tillämpas på arvet, blir bestämmelserna i 2—5 kap. i ärvdabalken tillämpliga när frågan avgörs. Skall en främmande stats lag tillämpas på arvet och känner domstolen inte innehållet i den, skall domstolen med stöd av 17 kap. 3 § 1 mom. i rättegångsbalken uppmana sökanden att förete utredning om den. Går det inte att få utredning om innehållet i den främmande statens lag, skall med stöd av 3 mom. i den sistnämnda paragrafen tillämpas finsk lag.

Om staten skulle ha rätt till den försvunnes arv med stöd av 5 kap. 1 § i ärvdabalken, har staten också rätt att ansöka om dödförklaring.

Även andra vars rättigheter kan vara beroende av dödförklaring skall enligt paragrafen ha rätt att ansöka om dödförklaring. Förut-sättningarna kan ges en tämligen vid tolkning. Det kan t.ex. vara fråga om en person till förmån för vilken den försvunne har uppgjort ett testamente eller som i en livförsäkring har utsetts till förmånstagare. Det kan också vara fråga om en person som har haft gemensam egendom tillsammans med den

försvunne. En person som har levt i äkten-
skapsliknande förhållande med den dödför-
klarade skall på den sistnämnda grunden i
praktiken vanligen vara berättigad att göra en
ansökan.

Enligt den sista meningen i paragrafen
skall var och en av dem som gjort en ansökan
ha rätt att fullfölja en ansökan som gjorts av
någon annan. Bestämmelsen motsvarar sista
meningen i 4 a § 1 mom. i den nu gällande
lagen.

8 §. *Hörande.* Paragrafen innehåller be-
stämmelser om hörande av personer som be-
rörs av ett dödförklaringsärende.

Enligt 1 mom. skall den försvunna perso-
nens make och arvingar ges tillfälle att bli
hörda med anledning av ansökan. Enligt 8 §
4 mom. i lagen om registrerat partnerskap
jämföras parter i registrerade partnerskap
med makar i äktenskap. Också den som har
registrerat sitt partnerskap med den försvun-
ne skall således ges tillfälle att bli hörd. Med
arvinge avses samma personer som enligt 7 §
skall ha rätt att ansöka om dödförklaring.

Om en intressebevakare har utsetts för den
försvunne med stöd av lagen om förmyndar-
skap skall också denne ges tillfälle att bli
hörd.

Det viktigaste syftet med hörandet är att
förvissa sig om att den person som i ansökan
uppges ha försvunnit faktiskt har gjort det
och, i tillämpningssituationer som avses i
4 §, har varit försvunnen den tid som anges i
ansökan. Vet man inte var den som skall hö-
ras befinner sig, förverkligas vanligen inte
detta syfte med hörandet, om delgivningen
skulle ske genom kungörelse. En separat del-
givning genom kungörelse skulle också vara
oändamålsenlig i det avseendet att den som
berörs av saken med lika stor säkerhet skulle
få kännedom om ansökan genom en kungö-
relse som avses i 9 §, fränsett de fall som av-
ses i 3 §. Därför föreslås en bestämmelse i
paragrafens 2 mom. om att tillfälle att bli
hörd inte behöver ges, om delgivningen skul-
le komma att ske genom domstols kungörelse
enligt 11 kap. 9 § i rättegångsbalken.

9 §. *Kallelse och delgivning av den.* Para-
rafen innehåller bestämmelser om den kal-
lelse som föregår dödförklaring och som
skall delges genom kungörelse. Det viktigas-
te syftet med kungörelsen är att den som an-

sökan om dödförklaring gäller skall få kän-
nedom om ansökan, om han eller hon ännu
lever. Ett annat syfte med kungörelsen är att
ansökan skall delges dem som kan veta något
om att den försvunne ännu är i livet, var den-
ne vistas eller om något annat som har betyd-
else för avgörandet angående den försvun-
ne.

Av paragrafens 1 mom. framgår att kallelse
skall utfärdas i de fall som avses i 4 §. En
kallelse behöver således inte utfärdas, om
dödförklaring vore möjlig utan väntetid med
stöd av 3 §. Eftersom tillförlitlig utredning
om den försvunnes död skall företas i de sist-
nämna fallen, skulle ett kungörelseförfarande
uppenbart inte vara till någon nytta.

Kungörelse skall inte heller behövas, om
det redan utifrån behandlingen av saken kan
konstateras att det inte finns några förutsätt-
ningar för dödförklaring utifrån ansökan.
Detta kan bygga t.ex. på att det inte till stöd
för en ansökan som gjorts tidigare än fem år
från försvinnandet har företetts tillräcklig ut-
redning om att villkoren enligt 4 § 2 mom.
föreligger eller om det redan utifrån hörande
som avses i 8 § har erhållits utredning om att
den som anmäls försvunnen är i livet eller
bevisligen har dött. Därför föreslås i 1 mom.
som villkor för utfärdande av kallelse att det
har utretts att det finns förutsättningar för
dödförklaring.

I kallelsen skall nämnas den dag då den
som kallelsen riktar sig till senast skall anmä-
la sig till domstolen. Något formkrav för an-
mälan föreslås inte. Vederbörande skall såle-
des kunna anmäla sig personligen på domsto-
lens kansli eller ta kontakt med domstolen
t.ex. per telefon, brev eller e-post. Tiden för
anmälan går ut när domstolens kansli stänger
den dag som nämns i kallelsen.

Förslaget innehåller en bestämmelse som
motsvarar 6 § 3 mom. i den nu gällande la-
gen, enligt vilken domstolen skall kalla alla
som kan lämna uppgifter om huruvida den
försvunne lever eller är död att lämna dessa
uppgifter till domstolen. Också en sådan an-
mälan skall kunna göras till tingsrätten i vil-
ken form som helst.

Enligt paragrafens 2 mom. skall kallelsen
delges genom offentliggörande på det sätt
som föreskrivs i 11 kap. 10 § i rättegångsbal-
ken. Enligt den skall handlingen jämte bila-

gor hållas tillgängliga i domstolens kansli och genom att ett meddelande om handlingens huvudsakliga innehåll samt om den plats där den finns tillgänglig offentliggörs i det första numret för en månad av den officiella tidningen. Domstolen kan också offentliggöra meddelandet i en dagstidning. Meddelandet skall också utan dröjsmål sättas upp på domstolens anslagstavla.

I motsats till 7 § i den nu gällande lagen behöver kungörelsen inte enligt förslaget offentliggöras mer än en gång i den officiella tidningen.

Domstolen skall publicera kungörelsen angående kallelsen i den officiella tidningen senast tre månader före den bestämda dagen. Som kortast är längden på den bestämda tiden tre månader kortare än vad som nu gäller. Med beaktande av hur metoderna att få och överföra information har utvecklats kan den föreslagna tidsfristen under nuvarande förhållanden anses vara tillräcklig för att säkerställa att den försvunne och de som eventuellt vet något om denne har möjlighet att få kännedom om kallelsen. Domstolen kan i enskilda fall sätta ut en längre tidsfrist, om det finns särskilda skäl för detta.

Enligt 6 § 4 mom. i den nu gällande lagen kan en och samma kungörelse gälla flera försvunna personer. Någon bestämmelse om denna tekniska fråga föreslås inte längre i lagen. Enligt praxis har de kungörelser om dödförklaring som publiceras i samma nummer av den officiella tidningen sammanställts till en enda kungörelse i tidningen. Det är inte meningen att förhindra att denna praxis fortgår.

10 §. *Domstolens beslut om dödförklaring.* När de förutsättningar som nämns i paragrafen uppfylls skall domstolen förklara att en försvunnen person är död. Beslutet skall naturligtvis kunna fattas först efter att tidsfristen enligt 9 § har löpt ut. Även en sådan uppgift om att personen lever eller är död som domstolen har fått först efter tidsfristen skall dock vara ett hinder för dödförklaring.

I motsats till vad som följer av 12 § i den nu gällande lagen, skall det inte vara nödvändigt att kungöra beslutet i den officiella tidningen. Domstolen skall skicka ett meddelande till befolkningsdatasystemet om sitt beslut på det sätt som föreskrivs i förordningen

om domstolars meddelanden till befolkningsdatasystemet (808/1995).

Tingsrättens beslut kan överklagas hos hovrätten i den ordning som anges i 25 kap. i rättegångsbalken.

11 §. *Fastställande av dödsdag.* Paragrafen innehåller bestämmelser om hur den antagna dödsdagen skall fastställas för en försvunnen person. Av paragrafens 1 mom. framgår att tidpunkten alltid skall bestämmas med en dags exakthet, på samma sätt som enligt 11 § i den nu gällande lagen.

Enligt huvudregeln i första meningen i 2 mom. skall som dödsdag fastställas den dag då det är mest sannolikt att den försvunna personen har avlidit. Denna dag skall bestämmas utifrån företedd utredning i varje enskilt fall. Ett fastställande av den mest sannolika dödsdagen är för det mesta möjligt när det finns förutsättningar för dödförklaring enligt 3 §. Dödsdagen för en person som försvunnit i en olycka som orsakat omedelbar livsfara skall enligt huvudregeln bestämmas vara den dag då olyckan inträffade.

Om det inte går att bestämma den mest sannolika dödsdagen, skall som antagen dödsdag fastställas den dag då den försvunna personen sannolikt senast har avlidit. Om en försvunnen person exempelvis har gett sig ut på en seglats 13.7 och haft för avsikt att stanna på sjön i två veckor och hans båt har påträffats drivande 21.7 och det inte med hänsyn till väderförhållandena eller motsvarande omständigheter finns orsak att anta att någon viss dag under tiden 13—21.7 är den mest sannolika dödsdagen, skall som dödsdag fastslås 21.7.

Enligt den sista meningen i momentet skall som dödsdag dock fastställas den dag då det har gått fem år sedan den försvunne veterligen senast var vid liv. Det är alltså fråga om den dag då den femåriga väntetid som avses i 4 § 3 mom. har löpt ut. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa en förutsebar och enhetlig beslutspraxis i de situationer där ansökan om dödförklarig görs först efter en lång tid efter att en person har försvunnit.

3 kap. **Dödförklaring genom beslut av magistrat**

12 §. *Förutsättningar.* Paragrafen innehåller

ler bestämmelser om förutsättningarna för att en person skall kunna dödförklaras genom beslut av magistraten.

När det är fråga om dödförklaring på initiativ av en myndighet är utgångsläget inte att någon faktiskt har försvunnit vid en bestämd tidpunkt på samma sätt som i de fall då enskilda personer gör en ansökan om dödförklaring. I samband med dödförklaring på initiativ av en myndighet skall magistraten ta fram uppgifter ur befolkningsdatasystemet om den som skall dödförklaras. Det är då naturligt att som främsta sökfunktion använda sig av personens ålder. Förfarandet omfattar endast personer som med hänsyn till deras födelsestidpunkt sannolikt inte längre lever, även om folkbokföringsmyndigheterna inte har fått några uppgifter om att de skulle ha dött. Först därefter skall magistraten på andra sätt reda ut om personerna i fråga lever eller bevisligen är döda eller försvunna. De förutsättningar för dödförklaring som föreslås i paragrafen motsvarar dessa utgångspunkter.

Enligt paragrafens 1 punkt är en förutsättning för dödförklaring genom beslut av magistraten att det har gått etthundra år från utgången av det kalenderår under vilket personen föddes. Åldersgränsen för dödförklaring på initiativ av myndigheterna höjs således enligt förslaget med tio år från nu gällande 90 år.

En förutsättning för dödförklaring genom beslut av magistraten är dessutom enligt 2 punkten att det har gått fem år från utgången av det kalenderår under vilket personen veterligen senast var vid liv. Väntetiden är lika lång som väntetiden enligt 2 § 1 mom. i nu gällande lag beträffande sådana försvunna personer som är äldre än 75 år.

Enligt paragrafen kopplas såväl förutsättningen angående åldern som förutsättningen angående väntetiden till att kalenderåret i fråga har löpt ut. På det sättet kan man garantera att tidpunkten för dödförklaringen inte slumpmässigt beror på vid vilken tidpunkt under kalenderåret magistraten inleder ett sådant förfarande som avses i detta kapitel. Att väntetiden räknas först efter att kalenderåret har löpt ut är motiverat också därför att det i ärenden som inleds av myndigheterna antagligen ofta är så att de sista upplysningarna om att personen i fråga varit i livet tidsmäs-

sig kan bestämmas mindre exakt än när det är fråga om ärenden som väcks genom ansökan av enskilda personer.

Om t.ex. en person är född 16.2.1904 och veterligen senast varit i livet på 1940-talet, kan han eller hon tidigast år 2005 dödförklaras genom beslut av magistraten. Om en person som är född samma dag har veterligen senast varit i livet under år 2000, kan han eller hon tidigast år 2006 dödförklaras genom beslut av magistraten.

13 §. *Magistratens skyldighet att ta upp ärenden.* Enligt paragrafen skall magistraten på eget initiativ ta upp de dödförklaringsärenden som den skall behandla. Magistraten skall vara skyldig att årligen utreda om uppgifterna i befolkningsdatasystemet anger att sådana personer är vid liv som enligt 12 § kan dödförklaras.

Denna skyldighet gäller naturligtvis endast sådana i befolkningsdatasystemet antecknade personer som magistraten har internationell behörighet enligt 23 § 1 mom. att dödförklara. Förfarandet omfattar således endast sådana i befolkningsdatasystemet antecknade personer som är finska medborgare eller vars sista kända boningsort eller hemvist är i Finland. Som det konstateras i detaljmotiveringen till 23 § 1 mom. kan det i allmänhet anses att den sistnämnda behörighetsgrunden uppfylls, om personen i fråga har hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun. Magistraten skall således inte börja utreda möjligheterna att dödförklara t.ex. sådana utlänningar som med stöd av 4 § 4 mom. i befolkningsdatalagen är införda i befolkningsdatasystemet enbart för att de tillfälligt arbetar i Finland. Uppgifterna i befolkningsdatasystemet om en sådan person stryks på det sätt som framgår av 13 § 1 mom. i befolkningsdataförordningen.

14 §. *Behörig magistrat.* Paragrafen innehåller bestämmelser om hur behörigheten i dödförklaringsärenden fördelas mellan magistraterna. I 29 § finns en bestämmelse om vilken myndighet som är behörig i landskapet Åland.

Enligt huvudregeln i 1 mom. behandlas ett dödförklaringsärende av den magistrat inom vars verksamhetsområde personens sista hemkommun eller folkbokföringskommun är belägen.

I paragrafens 2 mom. finns en behörighetsbestämmelse för de situationer då ingen magistrat är behörig enligt 1 mom. Då skall saken behandlas av magistraten i Helsingfors. Bestämmelsen kan bli tillämplig i de exempel fall som nämns i motiveringen till 6 § 3 mom.

15 §. *Utredningsskyldighet.* Paragrafen innehåller en bestämmelse om magistratens utredningsskyldighet.

Syftet med utredningen är att säkerställa att det antagande om någons död som görs genom beslutet om dödförklaring motsvarar fakta. Avsikten med att utredning inhämtas på tjänstens vägnar på förhand före delgivningsförfarandet enligt 16 § är också att förhindra en sådan icke-önskvärd situation att en person som är i livet tillställs en kallelse att anmäla sig hos magistraten vid äventyr att han eller hon dödförklaras.

Magistraten skall i fråga om varje sådan person som är född för så länge sedan att den förutsättning för dödförklaring som anges i 12 § 1 punkten föreligger inhämta utredning om huruvida han eller hon har varit vid liv under de fem senaste kalenderåren. Utredningsskyldigheten inskränker sig dock till sådan utredning som skäligen kan fås.

Magistraten skall i allmänhet kunna uppfylla sin utredningsskyldighet genom följande åtgärder:

- Magistraten kan kontrollera om det i befolkningsdatasystemet finns uppgifter som visar att personen har varit vid liv under tiden i fråga. T.ex. uppgift om adressförändring utgör hinder för dödförklaring.

- Magistraten kan utreda om det av andra dokument som den innehar, t.ex. av handlingar som gäller förmynderskapsärenden, framgår uppgifter om att personen varit i liv under tiden i fråga.

- Magistraten kan undersöka om en finsk pensionsanstalt har betalat pension till personen under tiden i fråga. Det är ändamålsenligt att sådana förfrågningar riktas endast till de största pensionsanstalterna.

Vid ett övervägande av hur omfattande utredningar som skäligen skall vidtas bör man beakta att det redan om åldersgränsen enligt 12 § 1 punkten överskridits är mycket osannolikt att personen lever. Rättsverkningen av ett beslut om dödförklaring är dessutom en-

ligt 2 § endast ett antagande om att personen har dött. Av dessa skäl är det vanligen inte ändamålsenligt att inhämta andra utredningar än de ovan nämnda.

Från den ovan nämnda utgångspunkten bör man naturligtvis göra ett avsteg, om magistraten i ett enskilt fall får kännedom om omständigheter som gör att ytterligare utredningar behövs. Om någon t.ex. med anledning av en kallelse enligt 16 § anmäler till magistraten att den person som avses i kallelsen enligt vad anmälaren senast känner till vårdas på någon anstalt, skall magistraten höra sig för hos denna anstalt om där finns upplysningar om huruvida personen lever eller är död.

I 28 § finns bestämmelser om myndigheternas och vissa andras skyldighet att lämna uppgifter till magistraten som den behöver för att uppfylla sin utredningsskyldighet.

Om det framgår av den utredning magistraten har inhämtat att personen i fråga har varit i livet under de fem senaste kalenderåren, kan dödförklaringsprocessen inte fortsätta. Detta framgår indirekt av 16 § 1 mom. Till följd av sakens natur fattar magistraten inte något särskilt beslut beträffande en sådan person. Om magistraten å andra sidan i samband med utredningsarbetet får en sådan tillförlitlig utredning om personens död, med stöd av vilken en uppgift om att personen har dött kan registreras i befolkningsdatasystemet med stöd av 5 c § i befolkningsdataförordningen, finns det inte heller behov att fortsätta dödförklaringsprocessen.

16 §. *Kallelse och delgivning av den.* Paragrafen innehåller bestämmelser om den kallelse som skall utfärdas före dödförklaring och om delgivning av kallelsen. Paragrafens 1 mom. handlar om kallelsens innehåll, 2 mom. om delgivning genom s.k. enskild delgivning och 3 mom. om delgivning genom s.k. offentlig delgivning.

Av paragrafens 1 mom. framgår att kallelse skall utfärdas beträffande sådana personer som enligt verkställd utredning med stöd av 15 § kan dödförklaras. Kallelse behöver således inte utfärdas, om det redan utifrån behandlingen så långt kan konstateras att det inte finns förutsättningar för dödförklaring.

I kallelsen skall nämnas den dag då den kallade senast skall anmäla sig till magistra-

ten. Någon särskild form för anmälan föreslås inte. Den som kallas kan således anmäla sig personligen hos magistraten eller ta kontakt med magistraten t.ex. per telefon, brev eller e-post. Tiden för anmälan går ut när magistraten stänger den dag som nämns i kallelsen.

Enligt den föreslagna bestämmelsen skall magistraten samtidigt kalla alla som kan lämna uppgifter om huruvida den försvunna personen lever eller är död att lämna dessa uppgifter till magistraten. Också dessa uppgifter skall kunna lämnas till magistraten i vilken form som helst.

Enligt 2 mom., som gäller enskild delgivning, skall magistraten för det första försöka göra så att kallelsen tillställs vederbörande själv. Om denne har en aktuell adress i befolkningsdatasystemet, skall kallelsen skickas under denna adress.

Om det av befolkningsdatasystemet eller andra befolkningsböcker framgår att personen i fråga i Finland har en make eller släktingar som avses i 2 kap 1 eller 2 § i ärvdabalken, skall kallelsen delges maken och minst en av dessa släktingar. Enligt 8 § 4 mom. i lagen om registrerat partnerskap jämställs parter i registrerade partnerskap med makar i äktenskap. Kallelsen skall således delges en part i ett registrerat partnerskap under samma förutsättningar som när det gäller makar.

De släktingar som avses i 2 kap. 1 § i ärvdabalken är barnen, eller om ett barn har dött, barnets ättlingar. Till kretsen släktingar som avses i 2 kap. 2 § i ärvdabalken hör föräldrarna samt syskon och halvsyskon och deras ättlingar. Skyldigheten att höra sträcker sig inte till de släktingar som avses i 2 kap. 3 § i ärvdabalken. Avgränsningen beror på att en så omfattande släktutredning skulle vara arbetsdryg för magistraten och dessutom onödig, eftersom det är osannolikt att över hundraåriga personer skulle ha sådana släktingar i livet som avses i 2 kap. 3 § i ärvdabalken, dvs. mor- och farföräldrar eller deras barn.

I motsats till vad som föreslås i 8 § angående hörande i domstol av nära anhöriga till en försvunnen person, skall magistraten således rikta delgivningen av kallelsen till en nära släkting till den försvunne och inte till dennes arvingar. Skillnaden beror på följande

omständigheter. När myndigheterna tar initiativ till dödförklaring gäller det för det mesta sådana finska medborgare som för tiotals år sedan har flyttat utomlands. Deras sista hemvist är således inte i Finland. Enligt bestämmelserna i 26 kap. ärvdabalken är den lag som skall tillämpas på deras arvsrätt således oftast något annat lands lag än Finlands. Således kan frågan om vilka som är arvingar bestämmas på ett annat sätt än enligt finsk lag. Å andra sidan finns det inte nödvändigtvis uppgifter i Finlands befolkningsdatasystem om bröstarvingarna till en person som i sin ungdom har flyttat utomlands. Därför skulle det i praktiken vara omöjligt för magistraten att tillförlitligt utreda vilka som är arvingar till personen i fråga. Av den anledningen och med beaktande av dödförklaringsystemets syfte kan det anses tillräckligt för rättsskyddet att kallelsen delges endast en nära släkting som bor i Finland. En sådan delgivning kan antas leda till att den släkting som får kallelsen vid behov kontaktar de andra släktingar han eller hon känner till för att ta reda på om de vet om den försvunne lever eller är död. Om delgivningsskyldigheten å andra sidan begränsas till endast en släkting minskar detta betydligt magistratens arbete, eftersom det då inte är nödvändigt att göra en fullständig släktutredning över dem som omfattas av dödförklaringsprocessen.

Om en i lagen om förmyndarverksamhet avsedd intressebevakare har utsetts för personen i fråga, skall kallelsen också delges denne.

Enligt bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003) skall magistraten kunna utföra delgivning som avses i 2 mom. genom vanlig delgivning, dvs. med brev på posten till mottagaren. Magistraten skall dock också kunna använda bevisliga delgivningssätt, om det finns anledning till det.

Enligt paragrafens 3 mom. skall kallelsen dessutom delges genom offentlig delgivning i den ordning som avses i 62 § förvaltningslagen. Vid offentlig delgivning hålls en handling en viss tid framlagd för mottagaren hos myndigheten. Ett meddelande om att handlingen finns framlagd skall publiceras i den officiella tidningen och dessutom sättas upp på myndighetens anslagstavla eller publiceras i den tidning ur vilken mottagaren kan an-

tas bäst få information om saken. Av meddelandet skall det framgå vad saken gäller samt var och till vilken tidpunkt handlingen finns framlagd. I meddelandet skall det anges att delfäendet anses ha skett den sjunde dagen efter det att meddelandet publicerades i den officiella tidningen.

Magistraten skall publicera kungörelsen om kallelsen i den officiella tidningen senast tre månader före den dag tidsfristen går ut. För att tingsrätternas och magistraternas kungörelser i dödförklaringsärenden skall komma samlat i samma nummer av den officiella tidningen, har i momentet tagits in en specialbestämmelse som motsvarar 11 kap. 10 § i rättegångsbalken, om att kallelsen skall publiceras i någon månads första nummer av den officiella tidningen.

17 §. *Magistratens beslut om dödförklaring.* Magistraten skall när de villkor som nämns i paragrafen uppfylls förklara en försvunnen person död. Beslutet skall givetvis kunna fattas först efter tidsfristen enligt 16 §. Om magistraten först efter den utsatta tiden har fått kännedom om att personen lever eller är död, utgör också detta ett hinder för dödförklaring.

Magistratens beslut kan överklagas i förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

18 §. *Fastställande av dödsdag.* Paragrafen innehåller bestämmelser om fastställande av dödsdag. Magistraten skall fastställa att dödsdagen är den 1 januari det år då det tidigast har varit möjligt att fatta beslut om dödförklaring.

Om en person t.ex. är född 16.2.1901 och veterligen senast varit i livet på 1940-talet, skall dödsdagen fastställas till 1.1.2002. Om en person som är född samma dag veterligen senast har varit i livet 1998, skall dödsdagen fastställas till 1.1.2004. Om en person är född 1.1.1902 och veterligen senast varit i livet på 1980-talet, skall dödsdagen fastställas till 1.1.2003.

19 §. *Delgivning av magistratens beslut.* I paragrafen finns en bestämmelse om delgivning av magistratens beslut. Det föreslås att bestämmelsen skall vara likadan som bestämmelsen i 16 § 2 mom. om enskild delgivning frånsatt att det inte är nödvändigt att skicka ett meddelande om beslutet till den

dödförklarades adress.

4 kap. Återbäring av egendom

20 §. *Skyldigheten att återbära egendom.* Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten att återbära egendom i en situation där det efter dödförklaringen framgår att den dödförklarade är vid liv eller att han eller hon har dött på någon annan dag än den som nämns i beslutet om dödförklaring.

Paragrafens 1 mom. gäller det som kallas den dödförklarades återkomst, dvs. att det visar sig att den dödförklarade lever. Då skall den som till följd av dödförklaringen tagit den dödförklarades egendom i sin besittning återbära den. Typfallet är att den som fått egendom genom arv eller testamente måste återbära den.

Återbäringsskyldigheten är i regel inte beroende av om den som har egendomen i sin besittning var medveten om att dödförklaringsbeslutet var oriktigt eller ej när han eller hon tog emot egendomen. Enligt paragrafens 3 mom. får dock den till vilken egendomen därefter överlåtits, liksom även pant- eller nyttjanderättshavare, godtrosskydd mot anspråk på att få tillbaka egendomen som den dödförklarade ställer.

Enligt den andra meningen i momentet måste den dödförklarade framställa sitt krav på att återfå egendomen inom tre år efter att han eller hon fick kännedom om dödförklaringen. Syftet med tidsfristen är att förhindra att äganderättsförhållandena är oklara i en situation där den dödförklarade efter sin återkomst länge är passiv. Enligt förslaget förlängs den nuvarande ettåriga tidsfristen till tre år. Orsaken till detta beskrivs i avsnitt 3.5 i den allmänna motiveringen.

Den dödförklarade behöver inte inom tidsfristen väcka talan för att bibehålla sin rätt, utan det räcker att ett krav framställs privat till den som har egendomen i sin besittning. Detta motsvarar rådande praxis. Kravet kan vara allmänt så att det avser all egendom som en viss person har och som tillhör den dödförklarade. Den dödförklarade behöver således inte inom tidsfristen specificera de enskilda föremål eller andra egendomsposter som han kräver att få.

Paragrafens 2 mom. gäller situationer där

den dödsdag som fastställts i dödförklaringsbeslutet visar sig vara oriktig på ett sätt som har betydelse för arvsförfarandet. Då skall den person som tagit den dödförklarades egendom i sin besittning vara skyldig att återbära egendomen eller vad han har fått för mycket till den rätte arvingen eller den som annars har rätt till egendomen.

Som exempel på tillämpning av bestämmelsen kan nämnas följande situation. A:s och B:s enda barn C har dödförklarats och dödsdagen har fastställts till 1.1.2002. C har inte några bröstarvingar eller någon make. A och B har således i egenskap av arvingar tagit egendomen i sin besittning. B dör 1.4.2002 och B:s egendom — inklusive det som B fått av C — övergår genom testamente till D. Därefter framgår det att C i verkligheten har dött så sent som 1.7.2002, vilket innebär att A är enda arvinge. D blir då skyldig att till A återbära den del av egendomen som D erhållit av B genom testamente och som består av det som B tagit i besittning av C:s egendom.

Enligt andra meningen i momentet skall den som har rätt till egendomen och som vill framställa krav på att den återbäras göra det inom tre år efter att denne fick kännedom om sin rätt. Tidsfristen enligt förslaget förlängs således från nuvarande ett år till tre år på motsvarande sätt som i de fall som avses i 1 mom.

Paragrafens 3 mom. gäller ställningen för den till vilken en i 1 eller 2 mom. nämnd person har överlåtit egendom som han eller hon fått av den dödförklarade. Överlåtelsen står fast, om mottagaren har fått egendomen i sin besittning i god tro. Om mottagaren däremot visste eller hade bort veta att den dödförklarade levde eller att överlåtaren av någon annan orsak inte var egendomens rätte ägare, är mottagaren skyldig att återbära egendomen till den som har rätt till den.

Om mottagaren är i ond tro och således återbäringsskyldig, skall krav på återbäring framställas till mottagaren inom den tid som nämns antingen i 1 eller i 2 mom. beroende på situationen.

Principen i momentets första mening passar enligt den andra meningen också på situationer där den dödförklarades egendom belastas av panträtt eller nyttjanderätt. En nytt-

janderätt som avses i bestämmelsen kan t.ex. vara jordlega.

21 §. *Annan prestationsskyldighet.* Paragrafen innehåller bestämmelser som kompletterar 20 § och som gäller annan prestationsskyldighet som den återbäringsskyldige har gentemot den som har rätt till egendomen.

Syftet med återbäringen av egendomen är att försätta den som har rätt till egendom i samma ställning som denne hade haft, om den återbäringsskyldige inte hade tagit egendomen i sin besittning med stöd av det dödförklaringsbeslut som sedermera visat sig vara oriktigt. Återbäringsskyldigheten avser i första hand bestämd egendom. Alltid finns dock egendomen inte längre kvar eller så går den inte att återbära. Den som har rätt till egendomen har då ett intresse av att egendomens värde ersätts.

Enligt 1 mom. skall egendomens värde ersättas, om den egendom som skall återbäras inte finns kvar eller annars inte kan återbäras. Ersättning för värdet kan bli aktuellt t.ex. när egendom har förkommit eller förstörts. Den återbäringsskyldige måste ersätta egendomens värde också då egendomen har överlåtit vidare till tredje man och överlåtelsen står fast med stöd av 20 § 3 mom. Det kan också hända att egendomen har fogats samman med något annat föremål så att den inte längre går att lösgöra. I stället för återbäring skall egendomens värde då ersättas. Ersättning för värdet kan också bli aktuellt när egendomen är i så dåligt skick att den som har rätt till egendomen inte kan förutsättas ta emot den. Om egendomen endast delvis finns kvar, skall den återbäringsskyldige återbära den egendom som finns kvar och ersätta återstoden av värdet.

Ersättningsskyldigheten skall inte vara beroende av om den återbäringsskyldige varit orsak till att egendomen förkommit eller förstörts. Det skall dock enligt 5 mom. vara möjligt att jämka ersättningsskyldigheten. En grund för jämkning kan vara att orsaken till att egendomen förstörts är skäl som inte beror på den återbäringsskyldige.

I paragrafens 2 mom. finns bestämmelser om vilken betydelse det har att värdet av egendomen har minskat när den skall återbäras.

Om egendomens värde har minskat väsent-

ligt till följd av slitage eller skada, skall den återbäringsskyldige enligt första meningen i momentet ersätta värdeminskningen. Situationen är jämförbar med att egendomen inte längre finns kvar eller annars inte kan återbäras. Det är därför konsekvent att ansvaret bestäms enligt likadana grunder. Det är fråga om ett strikt ansvar, vilket betyder att den återbäringsskyldige är ersättningsskyldig oberoende av vållande. Ersättningsskyldigheten påverkas inte heller av om värdeminskningen beror på att egendomen använts eller på utomstående faktorer. Ersättningsskyldighet skall dock föreligga endast om egendomens värde har minskat väsentligt.

Om egendomens värde har minskat av något annat skäl än slitage eller skada, skall den återbäringsskyldige enligt andra meningen i momentet betala en skälig ersättning för värdeminskningen, om det anses finnas särskilda skäl till det. Bestämmelsen blir tillämplig om egendomen i sig är i det skick den var när den återbäringsskyldige fick den men man inte längre får samma pris för den. I bestämmelsen avses således t.ex. sådana situationer där egendomens marknadsvärde har sjunkit till följd av kursförändringar eller säsongvariationer. T.ex. börsaktier är typiskt utsatta för kursförändringar. Eftersom en sådan värdeminskning hade inträffat även om den som har rätt till egendomen hade behållit den, skall huvudregeln vara att denne också skall bära förlusten av värdeminskningen. För att ersättning skall bestämmas krävs det att det finns särskilda skäl att döma ut ersättning. Närmast kan sådana skäl vara att den återbäringsskyldige krävs på egendomen men denne utan anledning drar ut på återbäring med den påföljden att egendomens värde minskar under tiden.

Den återbäringsskyldige skall enligt andra meningen i momentet vara skyldig att betala en skälig ersättning för värdeminskningen. Den kan alltså vara mindre än den faktiska värdeminskningen. Hur stor den skäliga ersättningen skall vara skall bedömas i varje enskilt fall.

I paragrafens 3 mom. finns bestämmelser om ränta som skall betalas på belopp som återbäras, om återbäring av avkastningen av annan egendom eller ersättande av avkastningens värde samt om ersättning för nytta

av egendomen. Ersättning för nytta skall dock på det sätt som beskrivs närmare nedan vara sekundärt i förhållande till den ersättning som med stöd av 2 mom. skall betalas för värdeminskning.

Första meningen i momentet gäller den återbäringsskyldiges skyldighet att betala ränta i en situation då den egendom som skall återbäras består av pengar. Den återbäringsskyldige skall betala ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) på det belopp som skall betalas, dvs. så kallad avkastningsränta. För att avkastningsränta skall betalas talar det faktum att det är fråga om ett belopp som jämföras med avkastning.

Utgångspunkten är att den återbäringsskyldige skall betala avkastningsränta från det han eller hon fick egendomen i sin besittning. Av sista meningen i momentet framgår dock att skyldigheten att betala ränta börjar tidigast från den tidpunkt då den återbäringsskyldige fick veta att han eller hon inte har rätt till egendomen. Skyldigheten att betala avkastningsränta upphör när dröjsmålsränta på det belopp som skall återbäras börjar löpa enligt 4 mom.

En återbäringsskyldig som har fått pengar i sin besittning är å andra sidan inte skyldig att betala mer än avkastningsränta, fastän han eller hon har lyckats placera pengarna så att de har avkastat mer än den avkastningsränta som avses i 3 § 2 mom. i räntelagen.

Enligt andra meningen i momentet skall den återbäringsskyldige återbära den avkastning denne har fått av annan egendom. Avkastning är allt som egendomen ger i normalt bruk. Avkastning är å ena sidan naturprodukter, såsom skörd från en fastighet, å andra sidan inkomst från ett föremål, t.ex. hyror från en lägenhet eller dividender från aktier. Ett alternativ till att avkastningen av ett visst föremål återbäras är enligt bestämmelsen att avkastningens värde ersätts. Den återbäringsskyldige skall kunna välja på vilket sätt ansvaret uppfylls.

I tredje meningen i momentet finns en bestämmelse om ersättning för nytta som erhållits av egendomen. Som nytta avses fördelen av att ha använt egendomen. Nytta kan vara t.ex. den fördel som erhållits genom att den återbäringsskyldige har fått bo i en bostad som skall återbäras eller fått använda en bil

som skall återbäras. En skälig ersättning skall betalas för nyttan. När ersättningsbeloppet övervägs skall man beakta i vilken mån den som har rätt till egendomen har orsakats skada av att inte ha kunnat utnyttja egendomen. Är det fråga om egendom som vem som helst hade kunnat få en viss nytta av enligt ett visst marknadsvärde, kan det vanligen anses att en full ersättning i enlighet med detta värde är skäligt. Om den nytta som den återbäringsskyldige har fått däremot främst bygger på hans eller hennes egen verksamhet, kan det inte anses skäligt att nyttan skall ersättas.

I praktiken kan det förekomma fall där nytta har erhållits av egendomen men egendomens värde samtidigt har sjunkit så att den återbäringsskyldige därför måste ersätta den som har rätt till egendomen för värdeminskningen. Som exempel kan nämnas en situation där sand har tagits eller sten brutits på en fastighet. Enligt tredje meningen i momentet skall den skada som den som har rätt till egendomen har lidit i detta fall i första hand ersättas genom ersättningen för värdeminskningen. Eftersom den återbäringsskyldige inte kan åläggas att ersättas samma skada två gånger, behöver nyttan av åtgärderna i dessa fall inte ersättas.

Med avkastning och nytta avses i momentet nettoavkastning och nettonytta. Om den återbäringsskyldige har lagt ner kostnader på egendomen för att få avkastningen och nyttan, får han eller hon dra av dem från det som skall betalas till den som har rätt till egendomen.

På motsvarande sätt som enligt 18 § i den nu gällande lagen skyddas sådana återbäringsskyldiga som har behållit egendomen i god tro. Enligt sista meningen i momentet skall ränta betalas, avkastningen återbäras eller dess värde ersättas eller nytta ersättas tidigast från den tidpunkt vid vilken den återbäringsskyldige har fått veta att han eller hon inte har rätt till egendomen. Denna vetskap gäller beroende på situationen antingen att den dödförklarade lever eller på att denne har dött någon annan dag än den som bestämts i beslutet om dödförklaring och att någon annan därför har bättre rätt till egendomen. Om den återbäringsskyldige kände till omständigheten redan när egendomen togs emot, gäller betalningsskyldigheten hela den tid

egendomen varit i dennes besittning.

Enligt 4 mom. skall den återbäringsskyldige betala dröjsmålsränta enligt 4 § 1 mom. i räntelagen på det belopp som skall återbäras eller på ersättning för egendomens värde räknat från den tidpunkt då återbäringskravet framställdes.

I paragrafens 5 mom. finns en bestämmelse om jämkning av prestationsskyldigheten. Enligt den kan prestationsskyldighet enligt 1—4 mom. jämkas, om det med beaktande av omständigheterna måste anses vara oskäligt att ersättning skall betalas.

En jämkning kan avse alla förpliktelser som den återbäringsskyldige har enligt paragrafen. Jämkning kan således ske när det är fråga om ersättning för egendomens värde eller värdeminskning eller om räntebetalningsskyldighet eller om återbäring av avkastning eller ersättning för dess värde eller ersättning för nytta. Jämkning innebär i allmänhet att prestationsskyldigheten sätts ned, men det är också möjligt att den helt och hållet undanröjs.

Jämkning bygger på en helhetsbedömning i det enskilda fallet. En utgångspunkt för jämkningen kan dock anses vara att betalning av ersättning enligt paragrafens 1—4 mom. i allmänhet kan anses oskäligt enbart i de fall då den återbäringsskyldige har behållit egendomen i god tro. Exempelvis kan ersättningsskyldighet enligt 1 mom. anses oskälig med hänsyn till omständigheterna, om den egendom som skall återbäras har förstörts utan den återbäringsskyldiges vållande och den återbäringsskyldige har behållit egendomen i god tro.

22 §. *Kostnader som lagts ner på egendomen.* Paragrafen innehåller en bestämmelse om den återbäringsskyldiges rätt till ersättning för kostnader som han eller hon lagt ner på den egendom som skall återbäras.

Den som har rätt till egendomen skall enligt paragrafen betala ersättning till den återbäringsskyldige för nödvändiga kostnader som lagts ner på egendomen. Som nödvändiga skall anses sådana kostnader som är nödvändiga för att bevara egendomen och för att använda den för dess syfte, men som inte hör till normala bruks- eller underhållskostnader. Sådana kostnader kan uppstå t.ex. för reparationer på en maskin eller för att lappa ett tak.

Den återbäringsskyldiges rätt till ersättning för nödvändiga kostnader är inte beroende av om denne har behållit egendomen i god tro eller ej.

Den som har rätt till egendomen skall dessutom betala ersättning till den återbäringsskyldige för sådana nyttiga kostnader som lagts ner på egendomen vilka har uppkommit innan den återbäringsskyldige fick veta att han eller hon inte har rätt till egendomen. Vetskapen kan avse antingen att den dödförklarade lever eller att denne har dött någon annan dag än den som fastställts i beslutet om dödförklaring och att någon annan därför har bättre rätt till egendomen. Av tidsbegränsningen i paragrafen följer att nyttiga kostnader inte alls skall ersättas, om den återbäringsskyldige inte har varit i god tro när han eller hon fick egendomen i sin besittning. Som nyttiga anses kostnader som ökar egendomens värde. Sådana kostnader kan uppkomma t.ex. för utvidgning av en byggnad eller för skogsförbättringsåtgärder.

5 kap. **Bestämmelser som hör till området för den internationella privaträtten**

23 §. *Finska myndigheters internationella behörighet.* Paragrafen innehåller bestämmelser om de finska myndigheternas internationella behörighet i ärenden som gäller dödförklaring. I regleringen av myndigheternas internationella behörighet, dvs. den allmänna behörigheten, är det fråga om när saken skall anses ha sådan anknytning till Finland att det är på sin plats att saken prövas här.

I paragrafens 1 mom. finns de huvudsakliga grunder enligt vilken de finska myndigheternas internationella behörighet bestäms. De gäller såväl domstolarna som magistraterna. Ett ärende får prövas i Finland för det första, om den vars dödförklaring saken gäller är finsk medborgare. Denna behörighetsgrund motsvarar gällande rätt. Den kan tillämpas även om personen i fråga har dubbelt medborgarskap, dvs. samtidigt är medborgare i någon annan stat.

Enligt momentet får ett ärende dessutom prövas i Finland, om den sista kända boningsorten eller hemvist är i Finland. Det har då ingen betydelse vilken stats medbor-

gare personen i fråga är. Behörighetsgrunden är också tillämplig i fråga om personer som saknar medborgarskap.

Med boningsort och hemvist avses i momentet s.k. internationellt privaträttslig boningsort och hemvist. I Finlands internationella privaträtt avses med boningsort den stat där personen i fråga är bosatt och där tyngdpunkten i hans eller hennes liv och de s.a.s. fasta punkterna i tillvaron finns. Boningsorten bestäms således enligt utifrån iakttagbara faktiska omständigheter. När man bedömer i vilken stat en person har boningsort fäster man inte avseende vid om denne har för avsikt att permanent bo i staten i fråga eller ej.

För att man skall kunna säga att en person har hemvist i en viss stat förutsätts i sin tur inte bara att denne bor i denna stat utan också att han eller hon har för avsikt att stadigvarande bo där. Hemvistet byts således endast när personen i fråga har flyttat för att bo i en annan stat med avsikt att göra det stadigvarande.

Enligt den föreslagna bestämmelsen är det alltså tillräckligt för de finska myndigheternas behörighet att den person det är fråga om veterligen senast har haft antingen boningsort eller hemvist i Finland.

I dödförklaringsärenden som behandlas av magistraten kan det vara besvärligt att reda ut de omständigheter som inverkar på hur den sistnämnda behörighetsgrunden bestäms. Magistraten skall vanligen kunna anses ha internationell behörighet att behandla ett ärende som gäller dödförklaring av en utlänning, om personen i fråga har haft i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i Finland. Enligt 4 § 1 mom. i lagen om hemkommun har nämligen en person som kommit till Finland hemkommun här som bestäms enligt 2 §, om personen i fråga bor i Finland och har för avsikt att stadigvarande bosätta sig här och om personen i fråga dessutom har ett uppehållstillstånd som berättigar till minst ett års vistelse, om sådant tillstånd krävs.

I paragrafens 2 mom. finns en bestämmelse om en tredje behörighetsgrund, som enbart gäller domstolarna.

Denna behörighetsgrund förutsätter för det första att sökanden har viktiga intressen av att saken avgörs i Finland. Så kan vara fallet t.ex. när sökanden är en finsk medborgare

som är stadigvarande bosatt i Finland och den försvunna personen är dennes utländska make, som en finsk domstol inte är behörig att dödförklara med stöd av 1 mom. I en sådan situation kan avvitrningen mellan makarna, den efterlevande makens möjlighet att ingå nytt äktenskap eller andra motsvarande omständigheter kräva att ansökan om dödförklaring kan göras i Finland.

Ett villkor för att behörighetsgrunden skall föreligga är dessutom att sökanden inte kan få ärendet upptagen till prövning i den stat där den som dödförklaringen gäller är medborgare eller i en stat där denne veterligen senast var bosatt eller hade hemvist eller att det skulle orsaka sökanden oskäliga svårigheter att inleda ärendet i en främmande stat. Om personen är medborgare, bor och har hemvist i olika stater, måste det nämnda villkoret uppfyllas i förhållande till alla dessa stater.

Att ärendet prövas i en främmande stat kan förhindras t.ex. av att dödförklaring inte alls är möjlig enligt den statens lag. Hinder för prövning kan också vara att domstolarna i staten i fråga saknar behörighet. Det kan anses orsaka sökanden oskäliga svårigheter att inleda ärendet i en främmande stat t.ex. när krigstillstånd eller därmed jämförbara instabila förhållanden väsentligen försvårar att ärendet sköts där. Även exceptionellt stora kostnader för behandling i en främmande stat, betydande svårigheter att förete bevisning som stöd för ansökan eller andra motsvarande omständigheter kan beaktas när det prövas om ärendet kan behandlas i Finland.

24 §. *Tillämplig lag.* När en finsk myndighet med stöd av 23 § är behörig att pröva ett ärende som gäller dödförklaring skall den enligt paragrafen behandla och avgöra ärendet med tillämpning av finsk lag.

25 §. *Erkännande av beslut som meddelats i en främmande stat.* Bestämmelserna om erkännande av dödförklaringsbeslut som meddelats i en främmande stat föreslås vara sådana att ett beslut som givits i den stat där personen i fråga var medborgare eller hade sin sista kända boningsort eller hemvist skall vara giltigt här utan särskilt fastställande. Med beslut avses beslut av både domstolar och förvaltningsmyndigheter. Erkännandet gäller endast beslut varmed en person har

dödförklarats. Ett beslut som innebär avslag på en ansökan om dödförklaring erkänns inte.

Som följd av erkännandet får ett beslut om dödförklaring som meddelats i en främmande stat till stånd samma rättsverkningar som ett i Finland givet beslut får enligt 2 § i denna lag och bestämmelserna i andra lagar. Ett dödförklaringsbeslut som enligt paragrafen skall erkännas kan också antecknas i befolkningsdatasystemet.

Då ett dödförklaringsbeslut som meddelats i en främmande stat är giltigt i Finland även utan fastställande av en finsk myndighet, kan det i förhållandena mellan enskilda personer uppstå ovisshet om ett visst utländskt beslut erkänns i Finland. I en sådan situation är det möjligt att föra frågan om erkännande till myndigheterna genom att ge beslutet till magistraten för att föras in i befolkningsdatasystemet. Då måste magistraten pröva om det finns förutsättningar att erkänna beslutet i Finland. Magistratens beslut skall kunna överklagas enligt 14 a § i befolkningsdatalagen.

26 §. *Grunderna för att lämna beslut utan erkännande.* I paragrafen finns bestämmelser om när dödförklaringsbeslut som meddelats i en främmande stat inte får erkännas även om förutsättningar enligt 25 § skulle föreligga. Avsikten är att förteckningen över grunderna för vägran skall vara uttömmande.

Punkt 1 innehåller den s.k. ordre public-principen. Enligt den får ett beslut som givits i en främmande stat inte erkännas, om erkännandet uppenbart skulle strida mot grunderna för den finska rättsordningen.

Det är inte möjligt att exakt avgränsa vad som hör till grunderna för Finlands rättsordning. Exempelvis ett beslut om erkännande av ett dödförklaringsbeslut fastän man vet att personen i fråga lever eller ett beslut som skulle strida mot principen om jämlikhet mellan människor skulle stå i strid med ordre public-principen. Enbart den omständigheten att man i en främmande stat har kommit till ett annat resultat än vad en finsk myndighet skulle göra berättigar inte att anse att det beslut som fattats i den främmande staten strider mot ordre public-principen.

De grunder som avses i punkterna 2 och 3 i paragrafen förutsätter att det utöver beslutet i

fråga dessutom finns ett annat dödförklaringsbeslut som gäller samma person och som står i strid med beslutet. Att besluten står i strid med varandra innebär i praktiken att de dödsdagar som fastställts i besluten är olika. I 2 punkten är det fråga om förhållandet mellan det beslut som skall erkännas och det beslut som givits i Finland och i 3 punkten är det fråga om förhållandet till ett annat beslut som givits i en främmande stat.

Enligt 2 punkten förhindrar ett i Finland givet beslut att ett beslut som givits i en främmande stat erkänns i Finland, oberoende av vilket beslut som har givits först.

Är det fråga om två motstridiga beslut givna i en främmande stat vilka i princip skulle kunna erkännas i Finland, skall enligt 3 punkten det beslut som givits först erkännas.

6 kap. Särskilda bestämmelser

27 §. *Kostnader.* I paragrafen finns en bestämmelse om skyldigheten att ersätta kostnaderna för dödförklaring.

Enligt 5 § i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993), är den som har inlett ett dödförklaringsärende skyldig att till staten betala den ansökningsavgift som avses i lagen. Enligt den föreslagna paragrafen skall sökanden ha rätt att ur den dödförklarades kvarlåtenskap få ersättning för den ansökningsavgift som sökanden har betalat. Sökandens rätt till ersättning skall också gälla andra kostnader för dödförklaringen, t.ex. arvode till ett ombud som anlitas.

28 §. *Magistratens rätt att få upplysningar.* Paragrafen innehåller en bestämmelse om myndigheternas och vissa andras skyldighet att lämna magistraten upplysningar.

För att magistraten skall kunna utföra sin uppgift enligt 3 kap. som sig bör, måste den ha tillräckliga möjligheter att skaffa utredning om huruvida personer som överskridit åldersgränsen i 12 § 1 punkten lever eller bevisligen är döda eller är försvunna. Därför är det nödvändigt att magistraten har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna få sådana upplysningar som behövs för att göra utredningarna.

Skyldiga att lämna upplysningar är enligt paragrafen för det första de statliga och kommunala myndigheterna samt andra offentlighetsliga samfund. Detta är nödvändigt för att magistraten i sina utredningar vid behov skall kunna använda sig av t.ex. beskattningsuppgifter om förvärvsinkomster.

Också Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen och andra pensionsanstalter skall vara skyldiga att lämna upplysningar. På det viset blir det möjligt att uppgifter om utbetalning av pensioner kan beaktas när förutsättningarna för dödförklaring utreds.

Ytterligare skall verksamhetsenheterna inom socialvården eller hälso- och sjukvården samt privata producenter av socialservice eller hälso- och sjukvårdstjänster vara skyldiga att lämna upplysningar. Detta behövs för att magistraterna vid behov skall kunna kontrollera t.ex. om personen i fråga vårdas på någon anstalt.

Enligt paragrafen krävs det att informationen är nödvändig för att magistraten skall kunna utföra den uppgift som avses i 3 kap. Magistraten skall således ha rätt att få upplysningar endast i den omfattning som behövs för att utreda om personen i fråga har varit i livet under de senaste fem kalenderåren. Magistraten skall ha rätt att få upplysningarna gratis.

De upplysningar som erhållits med stöd av paragrafen omfattas av sekretess enligt 35 § i befolkningsdatalagen.

29 §. *Behörig myndighet i landskapet Åland.* Enligt 3 § 2 mom. i lagen om registerförvaltningen (166/1996) sköter länsstyrelsen i landskapet Åland de uppgifter som enligt den nämnda lagen ankommer på den lokala registermyndigheten. För tydlighetens skull har i paragrafen tagits in en bestämmelse om att magistratens uppgifter i ärenden som gäller dödförklaring sköts av länsstyrelsen i landskapet Åland.

30 §. *Närmare bestämmelser.* Den föreslagna paragrafen innehåller ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om de meddelanden som skall lämnas om beslut om dödförklaring.

31 §. *Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser.* I 1 mom. finns en bestämmelse om datum för ikraftträdandet.

Enligt 2 mom. upphävs den nuvarande lagen om dödförklaring.

I 3 mom. finns en övergångsbestämmelse, som gäller dödförklaringsärenden på initiativ av myndigheterna som har beretts innan den nya lagen träder i kraft. Om en sådan förteckning av befolkningsregisterföraren som avses i 4 a § 2 mom. har anlänt till allmänna åklagaren innan den nya lagen träder i kraft, kan med stöd av övergångsbestämmelsen ett ärende som gäller dödförklaring av personer som nämns i förteckningen anhängiggöras och behandlas i domstolen med tillämpning av den gamla lagen. Befolkningsregistercentralens och magistraternas arbetsinsats för att förbereda dessa ärenden kan således utnyttjas.

Ärenden som har blivit anhängiga på ansökan av enskilda personer innan den nya lagen har trätt i kraft skall däremot genast efter ikraftträdandet kunna behandlas enligt de nya bestämmelserna. Detta gäller såväl förutsättningarna för dödförklaring som förfarandet under behandlingen. Om exempelvis en ansökan om dödförklaring av en person som förintats i en olycka som orsakat omedelbar livsfara har gjorts innan den nya lagen har trätt i kraft, kan saken efter ikraftträdandet avgöras utan kungörelse i den officiella tidningen.

Både den lag som upphävs och den nya lagen innehåller en skyldighet för magistraten att årligen vidta åtgärder för att dödförklara försvunna ålderstigna personer. Om den nya lagen träder i kraft mitt under ett kalenderår, kan utgångspunkten anses vara att man under detta år skall vidta ett dödförklaringsförfarande antingen enbart enligt den lag som upphävs eller enbart enligt den nya lagen. Enligt 4 a § 2 mom. i den lag som upphävs skall befolkningsregisterföraren årligen inom maj månad skicka den ovan nämnda förteckningen till allmänna åklagaren. Av detta följer att om den nya lagen träder i kraft den 1 juni eller därefter så behöver magistraten inte längre under det året tillgripa det förfarande som avses i 3 kap. i den nya lagen. Om den nya lagen däremot träder i kraft före utgången av maj, torde det vara mest ändamålsenligt att man under kalenderåret i fråga använder sig enbart av förfarandet enligt den nya lagen. I sista hand beror avgörandet dock

på magistratens ändamålsenlighetsprövning.

1.2. Lag om ändring av 6 § i lagen om beräkning av laga tid

6 §. Det föreslås att 6 § i lagen om beräkning av laga tid uppdateras.

Paragrafens 1 mom. är oförändrad frånsett språkliga justeringar.

Enligt det gällande 2 mom. skall bestämmelserna i 1 mom. inte tillämpas på konkursbevakning, anmälan av fordringar på inställdedag som utsatts i offentlig stämning eller kungörelse och inte heller på förande av talan i ärenden som gäller dödförklaring eller dödande av urkund. Dessutom skall 1 mom. inte tillämpas på sådana åtgärder som skall vidtas vid en domstols sammanträde eller någon annan förrättning, om ärendet skall upp- tas på en bestämd dag på ett angivet klockslag.

De undantag som särskilt nämns i momentet gäller situationer där man i äldre lagstiftning använde den s.k. klockan tolv-regeln. Klockan tolv-regeln har frångåtts i samband med konkursbevakning i samband med den lagändring (1027/1993) som trädde i kraft den 1 december 1993. Regeln har också, genom nya bestämmelser som trädde i kraft den 1 januari 2004, frångåtts i ärenden som gäller offentlig stämning och dödande av urkund. I förslaget till ny lag om dödförklaring frångås också klockan tolv-regeln. Därför bör 2 mom. ändras i enlighet med detta. För tydlighetens skull föreslås det att i 2 mom. kvarstår en bestämmelse om sådana åtgärder som på en bestämd dag och ett bestämt klockslag skall vidtas i ärenden som är anhängiga vid domstol. Som det mest typiska exemplet på sådana åtgärder kan nämnas parternas närvaro vid rättegångssammanträden.

Enligt det gällande 3 mom. skall de stadganden i lagen om riksdagsmannaval (391/1969), kommunala vallagen (361/1972) och kyrkolagen (635/1964) dock iakttas. De lagar som nämns i momentet är upphävda. Hänvisningarna behöver inte uppdateras, eftersom det redan av 1 § i lagen om beräkning av laga tid framgår att lagen tillämpas i andra hand. Även utan en särskild bestämmelse i 6 § är det klart att specialbestämmelserna i vallagstiftningen om åtgärder som

skall vidtas inom en bestämd tid skall iaktas.

2. Närmare bestämmelser

Den föreslagna lagen om dödförklaring innehåller en bestämmelse om bemyndigande, enligt vilken närmare bestämmelser om de meddelanden som skall lämnas om beslut om dödförklaring utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna om domstolarnas skyldighet att meddela befolkningsdatasystemet sina beslut om dödförklaring finns i förordningen om domstolarnas meddelanden till befolkningsdatasystemet. Denna förordning behöver inte ändras till följd av propositionen.

Med stöd av förordningsbemyndigandet i 41 § bör befolkningsdataförordningen kompletteras med en bestämmelse om magistraternas skyldighet att i befolkningsdatasystemet spara uppgifter om beslut om dödförklaring som de har fattat. Som bilaga till propositionen finns ett utkast till förordning av statsrådet om ändring av befolkningsdataförordningen.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft ungefär tre månader efter att de har antagits och blivit stadfästa.

4. Lagstiftningsordning

Den föreslagna lagen om dödförklaring motsvarar den författningsnivå som grundlagen förutsätter och det bemyndigande att utfärda förordning som den innehåller är precist och noga avgränsat.

Bestämmelserna om förutsättningarna för dödförklaring är förenliga med kravet i 1 § 2 mom. i grundlagen angående människovårdets okränkbarhet.

Lagförslagets 28 § bör granskas i förhållande till 10 § 1 mom. i grundlagen, som garanterar skydd för privatlivet och skydd för personuppgifter. Enligt den föreslagna paragrafen är statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga samfund, folkpensionsanstalten, pensionsskyddscentralen och andra pensionsanstalter, verksamhetsenheter inom socialvården eller hälso- och sjukvården samt privata tillhandahållare av socialservice eller hälso- och sjukvård skyldiga att utan hinder av sekretessbestämmelserna ge magistraten de upplysningar som är nödvändiga för skötseln av den uppgift som nämns i 3 kap. Skyldigheten avser endast uppgifter som behövs för att utreda om en person lever eller är död. Skyldigheten att lämna upplysningar är nödvändig för att magistraten skall kunna förvissa sig om att levande personer inte dödförklaras. Det finns således en godtagbar grund för bestämmelsen.

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. I 20—22 § i lagförslaget ingår bestämmelser om återlämnande av en dödförklarad persons egendom i situationer där den dödförklarade lever eller där det visas att denne har dött någon annan dag än den som anges i dödförklaringsbeslutet. Förslaget kränker således inte den dödförklarades eller dennes rättmätiga arvingars egendomsskydd.

Beträffande dödförklaringsförfarande på initiativ av myndigheterna säkerställs också genom bestämmelserna i lagförslagets 16 § rätten enligt 21 § 2 mom. i grundlagen att bli hörd, och därmed förbättras rättsskyddet jämfört med de nu gällande bestämmelserna.

Av de ovan anförda skälen är det motiverat att anse att lagförslagen i propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om dödförklaring**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

En person som har försvunnit kan förklaras död genom beslut av en domstol eller magistrat i den ordning som föreskrivs i denna lag.

2 §

Verkningarna av dödförklaring

Den som har dödförklarats anses ha avlidit på den i beslutet fastställda dödsdagen, om inte något annat visas.

Om en tidsfrist enligt lag räknas från en persons död, skall tidsfristen dock efter att personen har dödförklarats räknas från den dag då beslutet gavs.

2 kap.

Dödförklaring genom beslut av domstol

3 §

Dödförklaring utan väntetid

Om en försvunnen person vid försvinnandet varit med i en olycka som orsakat omedelbar livsfara eller befunnit sig i någon an-

nan motsvarande situation och det inte finns skäl att anta att han eller hon har räddats, kan ansökan om dödförklaring av personen göras omedelbart efter försvinnandet.

4 §

Dödförklaring efter väntetid

Dödförklaring av en försvunnen person kan i andra än i 3 § avsedda fall sökas efter en väntetid. Väntetiden räknas från den tidpunkt vid vilken den försvunna personen veterligen senast var vid liv.

Om den försvunna personen vid försvinnandet befann sig i förhållanden förknippade med livsfara eller om det med beaktande av förhållandena vid försvinnandet och andra omständigheter annars är ytterst sannolikt att personen är död, är väntetiden ett år.

I andra än i 2 mom. avsedda fall är väntetiden fem år.

5 §

Hur ett ärende inleds

Ett ärende som gäller dödförklaring inleds genom en ansökan hos tingsrätten.

6 §

Behörig domstol

Ett ärende som gäller dödförklaring be-

handlas vid den domstol inom vars domkrets den försvunna personens sista hemkommun eller folkbokföringskommun är belägen.

Om det ansöks om dödförklaring av flera personer som försvunnit samtidigt, kan ärendet behandlas av en domstol som enligt 1 mom. är behörig för någon av de försvunnas del.

Om ingen domstol i Finland enligt 1 eller 2 mom. är behörig att behandla ärendet, skall det behandlas av den domstol inom vars domkrets sökanden har sin hemkommun eller, om sökanden inte har hemkommun i Finland, av Helsingfors tingsrätt.

7 §

Vem som får ansöka om dödförklaring

Ansökan om dödförklaring får göras av den försvunna personens make eller arvinge eller av den vars rättigheter kan vara beroende av dödförklaringen. Var och en av dessa personer har också rätt att fullfölja en ansökan som gjorts av någon annan.

8 §

Hörande

Den försvunna personens make och arvingar skall ges tillfälle att bli hörda med anledning av ansökan. Har en intressebevakare förordnats för den försvunna personen, skall också denne ges tillfälle att bli hörd.

Tillfälle att bli hörd behöver inte ges, om delgivningen skulle komma att ske genom domstols kungörelse enligt 11 kap. 9 § rättegångsbalken.

9 §

Kallelse och delgivning av den

Om det har utretts att det finns förutsättningar för att förklara en försvunnen person död, skall domstolen i de fall som avses i 4 § kalla personen att anmäla sig hos domstolen senast på en i kallelsen bestämd dag. I kallelsen skall det nämnas att den försvunna personen kan dödförklaras om han eller hon inte anmäler sig. Domstolen skall samtidigt kalla

alla som kan lämna uppgifter om huruvida den försvunna personen lever eller är död att inom samma tid lämna dessa uppgifter till domstolen.

Kallelsen delges genom offentliggörande på det sätt som föreskrivs i 11 kap. 10 § rättegångsbalken. Domstolen skall offentliggöra kallelsen i den officiella tidningen senast tre månader före den bestämda dagen.

10 §

Domstolens beslut om dödförklaring

Den försvunna personen skall efter den bestämda dag som avses i 9 § dödförklaras genom beslut av domstolen, om domstolen inte har fått uppgifter om att personen lever eller är död och om det annars finns förutsättningar för dödförklaring.

11 §

Fastställande av dödsdag

När domstolen dödförklarar en person som är försvunnen, skall den fastställa en dag då personen anses ha avlidit.

Som dödsdag skall fastställas den dag då det är mest sannolikt att den försvunna personen har avlidit. Om en sådan dag inte kan slås fast, skall den dag då personen sannolikt senast har avlidit fastställas som dödsdag. Den sista dag som kan fastställas som dödsdag är dock den dag då det gått fem år sedan den försvunna personen veterligen senast var vid liv.

3 kap.

Dödförklaring genom beslut av magistrat

12 §

Förutsättningar

En person kan dödförklaras genom beslut av magistraten när det gått

1) hundra år från utgången av det kalenderår under vilket personen föddes, och

2) fem år från utgången av det kalenderår under vilket personen veterligen senast var vid liv.

13 §

Magistratens skyldighet att ta upp ärenden

Magistraten skall årligen på eget initiativ utreda om uppgifterna i befolkningsdatasystemet anger att sådana personer är vid liv som enligt 12 § kan dödförklaras.

14 §

Behörig magistrat

Ett ärende som gäller dödförklaring behandlas av den magistrat inom vars verksamhetsområde personens sista hemkommun eller folkbokföringskommun är belägen.

Om ingen magistrat i Finland enligt 1 mom. är behörig att behandla ärendet, skall det behandlas av magistraten i Helsingfors.

15 §

Utredningsskyldighet

Om den förutsättning för dödförklaring som anges i 12 § 1 punkten föreligger, skall magistraten inhämta den utredning som skäligen kan fås och som visar om personen varit vid liv under de fem senaste kalenderåren.

16 §

Kallelse och delgivning av den

Om det har utretts att det finns förutsättningar för att förklara en person död, skall magistraten kalla personen att anmäla sig hos magistraten senast på en i kallelsen bestämd dag. I kallelsen skall det nämnas att den i kallelsen avsedda personen kan dödförklaras om han eller hon inte anmäler sig. Magistraten skall samtidigt kalla alla som kan lämna uppgifter om huruvida personen lever eller är död att inom samma tid lämna dessa uppgifter till magistraten.

Om en giltig adress antecknats för perso-

nen i fråga i befolkningsdatasystemet, skall kallelsen skickas under denna adress. Framgår det av befolkningsdatasystemet eller av andra befolkningsböcker att personen i Finland har en make eller i 2 kap. 1 eller 2 § ärvdabalken (40/1965) avsedda släktingar, skall kallelsen delges maken och minst en av släktingarna. Om en intressebevakare har förordnats för personen i fråga, skall kallelsen också delges denne.

Kallelsen skall dessutom delges genom offentlig delgivning i den ordning som föreskrivs i 62 § förvaltningslagen (434/2003). Magistraten skall offentliggöra kallelsen i någon månads första nummer av den officiella tidningen senast tre månader före den bestämda dagen.

17 §

Magistratens beslut om dödförklaring

Personen i fråga skall efter den bestämda dag som avses i 16 § dödförklaras genom beslut av magistraten, om magistraten inte har fått uppgifter om att personen lever eller är död och om det annars finns förutsättningar för dödförklaring.

18 §

Fastställande av dödsdag

När magistraten dödförklarar en person, skall den fastställa en dag då personen anses ha avlidit.

Som dödsdag skall fastställas den 1 januari det år som börjar efter det att det gått hundra år sedan personen föddes och fem år sedan personen veterligen senast var vid liv.

19 §

Delgivning av magistratens beslut

Framgår det av befolkningsdatasystemet eller av andra befolkningsböcker att den dödförklarade personen i Finland har en make eller i 2 kap. 1 eller 2 § ärvdabalken avsedda släktingar, skall magistratens beslut delges maken och minst en av släktingarna. Om en intressebevakare har förordnats för den död-

förklarade personen, skall beslutet också delges denne.

4 kap.

Återbäring av egendom

20 §

Skyldighet att återbära egendom

Om den dödförklarade är vid liv, har denne rätt att få tillbaka sin egendom av den som tagit egendomen i sin besittning till följd av dödförklaringen. Detta förutsätter dock att den dödförklarade framställer ett krav på återbäring inom tre år efter det att han eller hon fick kännedom om dödförklaringen.

Om den dödförklarade visas ha avlidit vid någon annan tidpunkt än på den i beslutet fastställda dödsdagen och om därför någon annan än den som till följd av dödförklaringen tagit den dödförklarade personens egendom i sin besittning har rätt till egendomen, skall innehavaren återbära egendomen till den som har rätt till den. Detta förutsätter dock att den som har rätt till egendomen framställer ett krav på återbäring inom tre år efter det att han eller hon fick kännedom om sin rätt till egendomen.

Har egendomen överlåtits till tredje man, står överlåtelsen fast om innehavaren när denne fick egendomen i sin besittning inte visste eller borde ha vetat att överlåtaren inte var egendomens rätta ägare. Detsamma gäller vid överlåtelse av panträtt och nyttjanderätt.

21 §

Annan prestationsskyldighet

Om den egendom som skall återbäras inte finns kvar eller av någon annan orsak inte kan återbäras, skall dess värde ersättas.

Har värdet av den egendom som skall återbäras minskat väsentligt till följd av slitage eller skada, skall den återbäringsskyldige ersätta värdeminskningen. Har egendomens värde minskat av någon annan orsak, skall den återbäringsskyldige betala en skälig ersättning för värdeminskningen, om det anses finnas särskilda skäl till detta.

Om den egendom som skall återbäras utgörs av pengar, skall den återbäringsskyldige betala ränta enligt 3 § 2 mom. räntelagen (633/1982) på återbäringsbeloppet från den tidpunkt vid vilken den återbäringsskyldige fick egendomen i sin besittning. Den avkastning som erhållits av annan egendom skall återbäras eller dess värde ersättas. Den återbäringsskyldige skall också betala skälig ersättning för den nytta som erhållits av egendomen, om inte sådan ersättning kan anses ingå i den ersättning som betalas för värdeminskningen. Ränta skall dock betalas, avkastningen återbäras eller dess värde ersättas eller nytta ersättas tidigast från den tidpunkt vid vilken den återbäringsskyldige fått kännedom om att han eller hon inte har rätt till egendomen.

Om den egendom som skall återbäras utgörs av pengar eller om egendomens värde skall ersättas, skall den återbäringsskyldige betala ränta enligt 4 § 1 mom. räntelagen från den tidpunkt vid vilken kravet på återbäring framställdes.

Om prestationsskyldigheten enligt 1—4 mom. skall anses vara oskälig med beaktande av omständigheterna, kan den jämkas.

22 §

Kostnader som lagts ner på egendomen

Den återbäringsskyldige har rätt till ersättning för de nödvändiga kostnader denne haft för den egendom som skall återbäras samt för sådana kostnader som varit till nytta och som uppstått innan den återbäringsskyldige fick kännedom om att han eller hon inte har rätt till egendomen.

5 kap.

Bestämmelser som hör till området för den internationella privaträtten

23 §

Finska myndigheters internationella behörighet

En finsk domstol eller magistrat får pröva ett ärende som gäller dödförklaring, om den

person vars dödförklaring saken gäller är finsk medborgare eller om dennes sista kända boningsort eller hemvist är i Finland.

En finsk domstol får pröva ett ärende som gäller dödförklaring också om sökandens viktiga intressen talar för att ärendet skall avgöras i Finland. Dessutom krävs det att sökanden inte kan föra ärendet till prövning i den stat där den person som dödförklaringen gäller är medborgare eller den stat där denne sist var bosatt eller hade hemvist, eller att inledandet av ärendet i en främmande stat skulle orsaka sökanden oskäliga svårigheter.

24 §

Tillämplig lag

I ett ärende som gäller dödförklaring skall finsk lag tillämpas.

25 §

Erkännande av beslut som meddelats i en främmande stat

Ett beslut om dödförklaring som har meddelats i en främmande stat skall utan särskild stadfästelse anses vara giltigt i Finland, om beslutet har meddelats av en myndighet i den stat där personen i fråga var medborgare vid den tidpunkt då beslutet meddelades eller där denne hade sin sista kända boningsort eller hemvist.

26 §

Grunderna för att lämna beslut utan erkännande

Ett beslut som avses i 25 § erkänns dock inte i Finland, om

- 1) ett erkännande uppenbart skulle strida mot grunderna för den finska rättsordningen,
- 2) beslutet står i strid med ett beslut som meddelats i Finland om dödförklaring av personen i fråga, eller
- 3) beslutet står i strid med ett tidigare beslut som meddelats i någon annan stat och det tidigare beslutet erkänns i Finland.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

27 §

Kostnader

Den på vars ansökan en försvunnen person har förklarats död genom beslut av en domstol har rätt att få ersättning ur den dödförklarades kvarlåtenskap för de kostnader som dödförklaringen orsakat.

28 §

Magistratens rätt att få upplysningar

Statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligt rättsliga samfund, Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen och andra pensionsanstalter, verksamhetsenheter inom socialvården eller hälso- och sjukvården samt privata producenter av socialservice eller hälso- och sjukvårdstjänster är utan hinder av sekretessbestämmelserna skyldiga att på begäran utan avgift lämna magistraten upplysningar som är nödvändiga för skötseln av den uppgift som nämns i 3 kap.

29 §

Behörig myndighet i landskapet Åland

I landskapet Åland sköter länsstyrelsen de uppgifter som enligt denna lag ankommer på magistraten.

30 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om de meddelanden som skall lämnas om beslut om dödförklaring utfärdas genom förordning av statsrådet.

31 §

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 200 .

Genom denna lag upphävs lagen den 23 april 1901 om dödförklaring (15/1901) jämte ändringar.

Om en sådan förteckning som befolkningsregisterförare enligt 4 a § 2 mom. i den lag som upphävs skall sända till allmänna

åklagaren har kommit fram innan denna lag träder i kraft, skall de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet tillämpas på behandlingen av ärenden som gäller dödförklaring av i förteckningen nämnda personer.

2.

Lag**om ändring av 6 § lagen om beräkning av laga tid**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 25 april 1930 om beräkning av laga tid (150/1930) 6 §, sådan den lyder i lag 662/1978, som följer:

6 §
Missnöjesanmälan, inlämnande av ändringsansökan, bemötande därav, tjänsteansökan och andra åtgärder som skall vidtas inom en bestämd tid vid domstol eller någon annan myndighet eller vid en officiell förrättning, skall ske senast den sista dagen av den bestämda tiden. Skall åtgärden vidtas i ett ämbetsverk, skall det ske före utgången av verkets öppettid, och skall åtgärden vidtas vid en

domstols sammanträde eller någon annan förrättning, skall det ske före sammanträdet eller förrättningen slut.

Om ett ärende som är anhängigt vid domstol tas upp till behandling ett angivet klockslag på den utsatta dagen, skall den åtgärd som hänför sig till behandlingen av ärendet dock vidtas då.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Helsingfors den 7 maj 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister Johannes Koskinen

2.

Lag**om ändring av 6 § lagen om beräkning av laga tid**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 25 april 1930 om beräkning av laga tid (150/1930) 6 §, sådan den lyder i lag 662/1978, som följer:

Gällande lydelse

6 §

Missnöjesanmälan, inlämnande av ändringsansökan, bemötande därav, tjänsteansökan och annan åtgärd, som skall vidtagas inom bestämd tid vid domstol eller hos annan myndighet eller vid officiell förrättning, skall ske senast den sista dagen av den bestämda tiden, åtgärd, som skall vidtagas i ämbetsverk, före utgången av verkets öppethållningstid, och åtgärd, som skall vidtagas vid domstols sammanträde eller vid annan förrättning, före sammanträdet eller förrättningens slut.

Vad i 1 mom. är stadgat gäller icke konkursbevakning, anmälan av fordringar på inställelsedag, som utsatts i offentlig stämning eller kungörelse, ej heller förande av talan i ärende, som angår dödförklaring eller dödande av urkund, eller annan sådan åtgärd som skall vidtagas i ett vid domstol anhängigt ärende senast då ärendet på bestämd dag upp tas till behandling vid uppgivet klockslag.

*De stadganden i lagen om riksdagsman-
naval (391/69), kommunala vallagen
(361/72) och kyrkolagen (635/64), som av-
vika från 1 mom., skola likväl iakttagas.*

Föreslagen lydelse

6 §

Missnöjesanmälan, inlämnande av ändringsansökan, bemötande därav, tjänsteansökan och andra åtgärder som skall vidtas inom *en* bestämd tid vid domstol eller *någon* annan myndighet eller vid *en* officiell förrättning, skall ske senast den sista dagen av den bestämda tiden. *Skall åtgärden vidtas i ett ämbetsverk, skall det ske före utgången av verkets öppettid, och skall åtgärden vidtas vid en domstols sammanträde eller någon annan förrättning, skall det ske före sammanträdet eller förrättningens slut.*

Om ett ärende som är anhängigt vid domstol tas upp till behandling ett angivet klockslag på den utsatta dagen, skall den åtgärd som hänför sig till behandlingen av ärendet dock vidtas då.

*Bilaga
Förordningsutkast*

Statsrådets förordning

om ändring av befolkningsdataförordningen

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från inrikesministeriet, *fogas* till befolkningsdataförordningen av den 22 oktober 1993 (886/1993) en ny 5 d § som följer:

1 a kap.	förklaring skall den utan dröjsmål registrera
Anmälning och registrering av uppgifter om födelser och dödsfall	uppgiften om beslutet i befolkningsdata- systemet.
5 d §	Denna förordning träder i kraft den 200 .

Registrering av uppgifter om dödförklaring

När magistraten har fattat beslut om död-
_____